

TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI DOLGOZAT

Török Eszter

2013.

Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Vám- és Pénzügyőri Tanszék

Török Eszter
Vám- és jövedékigazgatási szak

Drog + Art
A kábítószer és a művészet

2013.

Konzulens: Dr. Szabó Andrea

+

Tartalomjegyzék

Drog + Art kábitószer és művészet

	Bevezetés, témaválasztás	1
1.	Drogtörténelem	3
2.	Földrajzi sajátosságok: hol-mit?	6
2.1	Ki mit használ Amerikában?	6
2.2	Ki mit használ Afrikában?	6
2.3	Ki mit használ Ázsiában?	6
2.4	Ki mit használ Ausztráliában?	7
2.5.	Ki mit használ Európában?	7
3.	Mi a kábítószer?	8
4.	Kábítószer ABC	11
4.1	Amfetaminok és amfetamin származékok	11
4.2	Cannabis sativa, kender	12
4.3	Heroin	14
4.4	Kokain	16
4.5	LSD	19
4.6.	Ópium, ópiátok	25
5.	Kábítószer a művészetekben	28
5.1	Festészet	29
5.1.1	Salvador Dalí	29
5.1.2	Gulácsy Lajos	33
5.2	Irodalom	35
5.2.1	Charles Baudelaire	36
5.2.2	Csáth Géza	38
5.3	Zene	42
5.3.1	The Beatles	44
5.3.2	Kiss Tibor – Quimby	48
5.4	Film	52
5.4.1	Trainspotting	54
5.4.2	Felhő a Gangesz felett	55
	Összegzés	57

Bevezetés, témaválasztás

„...bár a hullámok mögött vár ránk a part, de semmilyen szél nem jó annak, aki nem tudja melyik kikötőbe tart.”¹

A kábítószer és a művészet...első hallásra illetve ránézésre nagyon távol állnak egymástól, hiszen amíg a művészet, annak különféle megnyilvánulásaival az emberiség által elfogadott és nem csak társadalmilag elismert területe, hanem a kultúrát építő és annak szerves részét képező ágazata, addig a kábítószer, a drogozás a társadalom „rákfénje”. A kettő mégis összefonódik az emberi lét kezdete óta, áthatja a mindennapokat, mely napjainkban egyre fokozódik, hiszen szinte naponta derül ki egy-egy művésztől, alkotótól – a kutatások, illetve a „coming-out”-ok következtében -, hogy mikor, milyen szerekekkel él, élt, dolgozik, dolgozott, alkot és alkotott. Ez nem csak azzal magyarázható, hogy a művészek alkatukból adódóan hajlamosak a droghasználatra, hanem a kábítószer globális terjedésével, elérhetőségével is. A művészvilág sokat remélt a szerek hatásaitól: személyiségük mély, lappangó rétegeinek, tartományainak felszínre hozása és megmutatása, tehát az alkotó képzelet, a fantázia újszerű csapongása érdekében fogyasztották a kábítószereket már a nyolcszázad évek közepétől. Mint elég hamar kiderült, ez zsákutca, hiszen a szerek használatával is csupán a meglévő képességeket lehet előhívni. Vannak művek, melyek a drogot, a droghasználatot ábrázolják, és vannak melyek ezek hatása alatt születtek, rányomva bélyegét azokra.

Miért választottam ezt a témakört dolgozatom tárgyául? Évekkel ezelőtt testközelből tapasztalhattam meg az ismerőseim körében használt szerek hatásait az általuk megnyilvánuló magatartásokban. Ezek még jobban megerősítettek abban, hogy kerüljem az „anyagot”, annak minden káros hatásával együtt, sőt, mint egy küldetésemnek éreztem a drog elleni harcot. A művészetet kedvelem, szeretem, a kábítószer a lehető legtávolabbi dolog az életemtől. Bár soha semmilyen szert nem próbáltam, használtam, ettől függetlenül megpróbálom objektíven megközelíteni a témakört, a kívülálló szemével láttatni, bemutatni a különféle művészeti ágakban, így különösen az irodalomban, a festészetben, a zene és a film világában született alkotásokon keresztül a kábítószer és a művészet kapcsolatát.

---

¹ Kiss Tibor, Kisember a csónakban, Ventilátor blues, József Attila Kör - L'Harmattan Kiadó, 2006., 29. o.

Miképp kapcsolódhat kábítószer és művészet egymáshoz? Mik a kábítószeresek? Mitől azok? Hogyan hatnak az emberre? Mit okoz a különféle kábítószeresek használata? Hogyan vált a mindennapjaink részévé? Hogyan jelenik meg a művészeti alkotásokban?...

1. Drogtörténelem

Sok mindenre szokás azt mondani, hogy egyidős az emberrel. Elmondható ez a bódító, kábító hatású szerek használatáról is. Már a primitív népek is fogyasztottak varázsszert, bájított, vidámabb és búbánatos összejövetelek idején erős hatású italt ittak, dohányt és ópiumot szívtak.

Amióta ember él a földön, baleset sújtja, betegség, sérülés éri, kedélyállapotában gyakorta változás áll be. Ez ellen az ember természetszerűleg védekezik, bajára, bújára orvoslást keres. A népi gyógyászat a tapasztalatra hagyatkozva ismerte fel az egyes növények gyógyító hatását. Korán ismertté vált a különböző anyagok fájdalomcsillapító vagy lelki folyamatokra gyakorolt hatása is. A gyógyító hatás ismerete generációról generációra öröklődött, és a varázslók, kuruzslók, sámánok, füves asszonyok számára ez a tudás nem egyszer a törzsből, a falu közösségéből való kiemelkedést jelentette. A hallucinogén szerek használata általában kizárólag a szertartásokat vezető sámán előjoga volt. A szer hatása alatt a sámán transzba esett. Így léptek kapcsolatba a szellemvilág lakóival, így gyógyítottak, jósoltak, kértek áldást a jó termés reményében. A transzállapotból visszatérve átadták a szellemek üzenetét a közösség tagjainak.

Az ember évezredek óta használ élvezeti célból drogokat. A történelmi korszakokban mindig jelen volt a különböző népeknél, a különböző társadalmakban valamilyen bódító hatású szer használata. Az ópium és a morfium előhírnökként szolgált, és újabb és újabb drogok „születtek”. Az ópiumot például már a kőkorszakban ismerték. A morfint ópiumkivonatok formájában az ókorban görög, kínai, arab orvosok nagy haszonnal alkalmazták, mint hatékony kábító-fájdalomcsillapítót. Időszámításunk előtt 8000-ben Közép-Amerikában a texasi kaktuszból (meszkál) szedték ki a babot élénkítőszernek használva. Ennek a drognak a formája, a meszkalin még ma is használatos. A kannabisz az ember egyik legősibb kultúrnövénye: arra is van bizonyíték, hogy már 5000 évvel ezelőtt használtak kannabiszt Közép-Ázsiában és Kínában. A kokacserje leveleit időszámításunk előtt 3000 évvel rágsálták az inkák ősei.

A bódulatot kiváltó, a tudatot módosító szerek használatának évezredes hagyománya van, de az vagy valamilyen vallási rituáléhoz kapcsolódott (például a peyotl kultusz), vagy bizonyos földrajzi helyekre korlátozódott (Ázsia távoli részei). A különböző kábító hatású

anyagok fogyasztása végigkíséri az emberi történelmet. Bár valamennyi illegális drognak ismert kulturális célú felhasználása is, Európában – amely egy alkoholt preferáló kultúra – ezek a szerek az orvostudomány közvetítésével terjedtek el.²

A kábítószereket gyógyszerként is alkalmazták köhögés, fájdalomcsillapítás, depressziós zavarok ellen. Eleinte a különböző népi, majd később az 1960-as évek végén, 70-es évek elején az orvosi gyógyászatban használtak kábítószert, ekkor a kábítószer-élvezőket elsősorban az egészségügyi ellátásban részesülők között lehetett megtalálni.

A drogkereskedelem és a drog fogyasztása az 1970-es évektől nőtt meg ugrásszerűen, az úgynevezett kemény drogok – heroin, kokain, LSD - ekkor terjedtek el igazán. Az 1980-as évekbe végén a partyzene berobbanásával pedig új divat kezdte térhódítását: az úgynevezett diszkódrogok, például az ecstasy.³

A 2000-es évek közepére már egy-milliárdra becsülték a világ „illegális” kábítószer-fogyasztóit.

Nagyjából a múlt századra tehető a különböző szerek széleskörű elterjedése, újabb szerek előállítása, szóval a modern értelemben vett drogprobléma megszületése. Igaz, hogy a tudatos felhasználásra már jóval azelőtt történtek kísérletek. A művészvilág nagyon sokat remélt a szerek hatásától.

A művészek személyiségük mély, lappangó rétegeinek, tartományainak felszínre hozása és megmutatása, tehát az alkotó képzelet, a fantázia újszerű csapongása érdekében fogyasztották a kábítószereket már a nyolcszázad évek közepétől. Mint elég hamar kiderült, ez zsákutca, hiszen a szerek használatával is csupán a meglévő képességeket lehet előhívni.

A művészek személyiségük mély, lappangó rétegeinek, tartományainak felszínre hozása és megmutatása, tehát az alkotó képzelet, a fantázia újszerű csapongása érdekében fogyasztották a kábítószereket már a nyolcszázad évek közepétől. Mint elég hamar kiderült, ez zsákutca, hiszen a szerek használatával is csupán a meglévő képességeket lehet előhívni.

---

²Pohl Nándor: A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények nyomozása, Viva Média Holding, 2006., 7.o.

³Johanthan Rees: Drogok. Tudod miről van szó?, Magyar Könyvklub Zrt., 2005., 13. o.

Zsenik, elismert alkotók, körülrajongott művészek, akiknek valamiért nem volt elég annyi, hogy írhattak, emellett még szorgalmasan keresték a realitás kiskapuit is.

Hogy mennyire legális és elfogadott a tudatmódosító szerek használata, az mindig az adott kortól függ. Nem új keletű, hogy az ember kábítja, bódítja vagy pörgeti magát valamivel.

Sokan feltették már azt a kérdést, hogy mi lett volna a zeneiparral, ha nincs heroin, LSD vagy kokain. Gyakorlatilag nyílt titok, hogy melyik zenész miből mennyit szed, vagy hogy mikor állt le ezzel-azzal. Ez igaz a művészet más területein tevékenykedő alkotókra is. A kettő – mármint az alkotó tevékenység és bármi, ami bódulatot okoz – összefolyik lassan, ám ebből nyilván nem következik egyenesen, hogy nagy művet létrehozni csak vegyületek által befolyásolt tudatállapotban lehet. De van, akiknek segítettek a hallucinogének. Így van ez az írókkal is, nem egy közülük szedett mindent, amit talált, az italt pedig egyáltalán nem vetették meg.

Az első nevezetes kábítószer-kísérlet helyszíne a XIX. század Párizsa volt, Theophile Gautier hasisevő klubról számol be, ahol rendszeresen éltek ópiummal is. A klubnak az irodalom- és művészettörténet olyan neves képviselői voltak tagjai, mint Baudelaire, Balzac, Victor Hugo, a fiatal Dumas, Delacroix, Daumier és mások. Ismeretes az is, hogy Heine morfiummal, Edgar Allan Poe ópiummal próbálkozott. Állítólag Berlioz is ópiummámborban komponálta a Fantasztikus szimfónia csodálatos negyedik tételét. Később elsősorban a képzőművészek kísérelték meg grafikájukat és festészetüket új látásmóddal gazdagítani, a magyar művészetben erre Gulácsy Lajos művészete jó példa. ⁴

A drog kellemes közérzetet, hangulatot biztosít, segít elszakadni a realitástól, a környezettől, megszabadulni a gondoktól, hatására az egyén gondolatai csaponganak, gátlásai oldódnak, bizonyos drogok hatására látási és hallási téveszmék, hallucinációk jelentkeznek. Egyes kábítószereket fogyasztóik szeretik csoportosan élvezni, annak ellenére, hogy hatásukra az egyén visszavonul belső világába és igyekszik elkülönülni a társaitól. A drogfogyasztóban legyőzhetetlen vágy fejlődik ki, s nem egyszer - részben az elvonási tünetektől való félelem hatására - testi és lelki kényszer hajtja, hogy ismételten kábítószert vegyen magához. Ez azt is jelenti, hogy újra és újra hozzá kell jutnia a bódulatot kiváltó anyaghoz.

---

⁴ Beck Judit: Nagy Drogekönyv, Glória Kiadó, 2003., 45. o.

2. Földrajzi sajátosságok: hol-mit?

2.1 Ki mit használ Amerikában?

Az 1970-es évek vége felé az Egyesült Amerikai Államokban a lakosság 14 százaléka fogyasztott kábítószer. 1999-re ez a szám 6 százalékra csökkent, ugyanakkor az USA otthona volt 810 000 heroinélvezőnek. Az USA után Dél-Amerikában – ahol a legtöbb kokaint termelik a világon – a legsúlyosabb a drogprobléma. Argentínában például a felnőtt lakosság 2,3 százalékánál rendszeres a kokainfogyasztás. Egyes kimutatások szerint Közép-Amerikában nő a kokainélvezők száma. Ez a tendencia az itt rendkívül jellemző drogüzérkedéssel magyarázható. Észak – és Dél-Amerika között nincs nagy különbség e tekintetben. Mexikóban például a felnőtt lakosság 0,5 százaléka fogyaszt kábítószer.⁵

2.2 Ki mit használ Afrikában?

A szórakozáshoz kötődő drogok használata Dél-Afrikában folyamatosan növekszik. Különösen népszerű a legszélesebb körben elterjedt methaqualone nevű nyugtatószer. Afrika többi részén – világviszonylatban nézve – a drogfogyasztás az átlag alatt van. A felnőtt lakosság 0,3 százaléka kokainélvező, 0,02 százaléka szed ecstasyt. Kannabiszt a felnőtt lakosság 5,8 százaléka fogyaszt.⁶

2.3 Ki mit használ Ázsiában?

Az 1990-es évek végére Kínában megállapították, hogy legalább 500 000 heroinfüggő van az országban. Pakisztánban közel 4 millió heroin- és ópiumfüggő van. Számuk – a vizsgálatok szerint – évente százezerrel nő. Itt ugyan nagyon kevés ópiumot termelnek, de a szomszédos Afganisztán elárasztja őket szerrel, ahogy a világot is.⁷

---

⁵ UNDP-United nations Drug Control program; www.unodc.org, (letöltve: 2013. 10. 22.)

⁶ UNDP-United nations Drug Control program; www.unodc.org, (letöltve: 2013. 10. 22.)

⁷ BBC online, www.bbc.co.uk (letöltve: 2013. 10. 22.)

2.4 Ki mit használ Ausztráliában?

Egy 1998-as tanulmány szerint a 14 év feletti ausztrál lakosságnak közel 40 százaléka fogyaszt kannabiszt, illetve legalább egyszer kipróbálta.⁸

2.5 Ki mit használ Európában?

Az Európai Unió Drog Képviselőtársaságának egyik legújabb tanulmánya szerint – az összes kábítószerre vonatkozóan, kivéve az ecstasyt – a drogfogyasztás jelenleg az öreg kontinensen nem növekszik. Britanniában a 16 évesek 40 százaléka próbálta már a kannabiszt az elmúlt években, ugyanakkor „csupán” 5 százaléka Portugáliában és Finnországban. Britanniában 1,5 millió rendszeres kábítószer-fogyasztó van, ez a szám csak Dániában magasabb.⁹

---

⁸ AIHW-Australian Institute of Health and Welfare, www.aihw.gov.au (letöltve: 2013. 10. 22.)

⁹ EMCDDA- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, www.emcdda.europa.eu (letöltve: 2013. 10. 22.)

3. Mi a kábítószer?

A kábítószerekről egységes meghatározást adni szinte lehetetlen. Minden kábítószerrel foglalkozó szakember a saját szakterülete szempontjából válaszolja meg azt a kérdést, ezért többféle meghatározás lehetséges.

Tágabb értelemben kábítószernek nevezzük a kellemes kábulatot kiváltó, mérgező szereket amelyek a szervezetbe kerülve kellemes érzést, csapongó gondolatokat, színes, változatos és káprázatos álmokat, érzéki csalódásokat, tudati változást, hallucinációkat váltanak ki, megváltoztatva ezzel az ember személyiségét.

A kábítószert a köznyelvben gyakran helyettesítik a narkotikum vagy drog szavakkal. A narkotikum szó elsődleges magyar jelentése fájdalomcsillapító, altatószer. A „drog” holland eredetű szó. Eredeti magyar jelentése fűszer, illetve növényi vagy állati eredetű gyógyhatású anyag. Az angolszász „drug” jelent gyógyszert és kábítószert is. Dr. Rác József véleménye szerint: *„A különböző élettani hatású, eltérő farmakológiai és kémiai tulajdonságokkal rendelkező más és más jogi megítélésű anyagok összefoglaló neve.”*¹⁰

Az addiktológia szemszögéből a definíció: drog az az anyag, amely a központi idegrendszerre hatva hangulati, gondolkodásbeli változásokat okoz és hatása potenciálisan káros a szervezet testi-lelki folyamataira. Ez a meghatározás magába foglalja a legális drogokat is (alkohol, nikotin, koffein).¹¹

Még tágabb értelemben drognak nevezünk minden olyan természetes vagy mesterséges anyagot, mely a szervezetbe bekerülve akár pozitív, akár negatív hatást vált ki. Természetesen a köztudat a drogok káros hatását jelöli meg az elsődleges tulajdonságként. A drogok használata mint káros jelenség épült be a társadalomba.

A büntetőjog szerint:

„kábítószer:

a) az 1988. évi 17. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Egységes Kábítószer Egyezmény módosításáról és kiegészítéséről szóló, Genfben, 1972. március 25-én kelt Jegyzőkönyvvel módosított és kiegészített, az 1965. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a New Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékében meghatározott anyag,

---

¹⁰ Kecsné Dravecz Márta: Kábítószerismeret, Viva Holding Media, 1996., 18. o.

¹¹ Pohl Nándor: A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények nyomozása, Viva Média Holding, 2006., 7. o.

b) az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben, az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékében meghatározott veszélyes pszichotróp anyag és

c) az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerekről szóló törvény mellékletében meghatározott pszichotróp anyag;”¹²

Dr. Csernus Imre szerint: *„a drog egy vonat, egy szerelvény. Negyedosztályú, harmadosztályú, másodosztályú és első osztályú kocsikkal. És ezen a száguldó szerelvényen az ember (adott esetben a drogos) mindig egy kocsival előrébb foglal helyet.”*¹³

A kábítószereket többféleképpen lehet csoportosítani: fogyasztás módja szerint, azaz a szervezetbe juttatás alapján beszélhetünk orálisan – a tápcsatornán keresztül –, légző szervrendszeren keresztül, injekciózással, illetve egyéb módszerekkel alkalmazott szerekről. Az előállítás szerinti csoportosítás alapja, hogy milyen anyag a kiindulási alapanyag, azok a természetben előfordulnak vagy tisztán kémiai vegyületek felhasználásával kerülnek előállításra. Eszerint természetes, szintetikus és félszintetikus kábítószereket különböztethetünk meg. A pontosabb felosztások figyelembe veszik a kábítószerek hatásmódjait, a hatás eredményeit és következményeit, így a hatásmechanizmus alapján történő felosztás esetén a kábítószereket négy nagy csoportba lehet osztani.

Az eufóriát okozó izgató-nyugtató szerek a hipotalamusz hátsó részének működésében idéznek elő változásokat, ezzel befolyásolva az egyén lelkivilágát. A bódító szerek vagy kábítószerek csoportja, erős szorongásoldó, nyugtató hatással rendelkezik. Ezek közé sorolhatók az ópiátok, az alkoholt, a ragasztó-hígító szerek és a nyugtatók.

A hallucinogének a nagyagykéreg ingerületi állapotát változtatják meg. A hallucinogének, vagy pszichedelikumok szereknek tudattágító, a belelátó és felfedező képességet növelő hatásai vannak. A fogyasztók a világot és a problémákat teljesen más szemmel szemlélik. Az érzékelés és a gondolkodás eltorzul, álomszerű jelenések, látomások jelentkeznek. Legismertebb képviselője az LSD (lizergsav-dietilamid) vagy bélyeg és számos növényi alkaloid, például az ún. „varázsgombákban” található pszilocibin.

---

¹² 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 459. § (1) 18. pont

¹³ Szabó Győző: Toxikóma, Libri Könyvkiadó Kft., 2012., 51.o.

A stimulánsok (vagy a szleng nyelvén „gyorsítók”) az idegrendszerre fejtik ki hatásukat, ahogy a nevük is kifejezi, energetizálják, feldobják fogyasztóikat. Ezek közé tartozik a kokain, az amfetamin-származékok (speed és ecstasy) és a legális szerek közül a koffein.

A negyedik csoportba az atípusos hatású drogok tartoznak, melyek a fenti három csoporttól eltérő hatásmechanizmusú vegyületek. E csoport képviselői a marihuána és a hasis, amelyek az indiai kender (*Cannabis sativa*) alkaloidjai, hatóanyaguk a THC (tetrahidro-kannabinol). Ide tartozik a PCP vagy más néven az „angyalpor”, emellett említésre méltó az anabolikus szteroidok csoportja, melyet gyakran használnak abúzus szerűen testépítők és sportolók.¹⁴

---

¹⁴ Pohl Nándor: A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények nyomozása, Viva Média Holding, 2006., 16.o.

4. Kábítószer ABC

Az egyszerűség kedvéért a magyar ábécé betűrendje alapján veszem számba a - teljesség igénye nélkül, tekintettel a művészettel kapcsolatba hozható - kábítószereket.

4.1 Amfetamin és amfetamin származékok

15

Az emberi szervezet természetes serkentőjéhez, az adrenalinéhoz hasonló összetételű vegyület. Mesterségesen előállított szerves vegyület, melyet korábban elterjedten használtak gyógyszerek alapanyagaként, viszont inkább mint stimuláló (élénkítő) hatású kábítószer ismert. Az amfetamin elnevezést Gordon Alles amerikai vegyész adta a vegyületnek 1927-ben, amely konkrétan az alfa-metil-feniletilamint jelenti nevű szerves vegyületre vonatkozik. Az amfetaminszármazékok közé tartozik a metamfetamin ("Speed"), metiléndioxi-amfetamin (MDA) és a metiléndioxi-metamfetamin (MDMA, "Ecstasy"). Használata kellemes vidámságot, könnyedséget, beszédességet és nagy munkakedvet okoz, és kitolja a munkabírás határát. Az MDMA-nak számtalan beceneve létezik, melyek sokszor úgy hangzanak, mint cukorkanevek az édességboltban: Mickey, Love doves, Bisciuts, M&M, Eki, Exo, E. Azonban a legszélesebb körben használt, a legismertebb hétköznapi elnevezése az ecstasy, magyarul eksztázis, örömmámor. Napjainkban leginkább éjszakai mulatókban, diszkókban, bárókban, és az oly népszerű rave-partikon fogyasztják. Az ecstasy hatására a testhőmérséklet megnő, és több liter vizet veszíthet a test az izzadással, ezért van, hogy a szert használó bulizó fiatalok rengeteg folyadékot isznak, főként ásványvizet.

---

¹⁵ www.eztest.com (letöltve: 2013. 10. 23.)

Madonna amerikai énekesnő 2012. tavaszán megjelent tizenkettedik stúdióalbumának címe – nyilatkozata szerint szójáték – MDNA. A „Cannabis Skunk Sense” kábítószer ellenes kampány egyik tagjának vélekedése szerint Madonna címválasztása meggondolatlan döntés volt, az az „MDMA-ra utal, mely az extasy kábítószer elnevezése”.

4.2 Cannabis sativa, kender

16

A kender (*cannabis sativa*) az emberiség egyik legősibb – legalább ötezer éves kultúrnövénye, Közép-Ázsiából Kínán át került Európába időszámításunk előtt legkevesebb tíz évszázaddal. Az extázis szent füveként is „tisztelt” növény több, mint húsz természetes vegyületet, ún. kannabinoidot tartalmaz. Ezek gyűjtőneve a kannabisz. Legfontosabb alkotók a THC, CBN, CBD és a CBCh. A legjelentősebb a THC, amelyek a kannabisz termékek – marihuána, hasis – legtöbb, karakterisztikus pszichológiai hatásáért

---

¹⁶ www.hu.wikipedia.org (letöltve: 2013. 10. 23.)

felelős. Maga a növény jelenleg a világ legszélesebb körben használt, tiltott kábítószer. Tiltott használatának igazi elterjedése az 1920-as évek alkoholtilalma idejére esik, a növekvő fogyasztás az 1970-es évek végére érte el a csúcspontját, amikor az Amerikai Egyesült Államok lakosságának 51 %-a rendszeresen használta. A kender növénynek nő- és hímnemű formái léteznek, s a botanikai sajátosságokon túl különböznek a kémiai összetevőkben is. Az előbbiek hatásosabb komponenseket tartalmaznak, vagy hasonlókat, de magasabb koncentrációban, utóbbiak kevésbé aktív komponenseket, vagy hasonlókat alacsonyabb koncentrációban. A hatóanyag növekvő mennyiségben található a levélben, virágban és előlevélben; a szár, a gyökér, és a mag, nem tartalmaz aktív komponenst. A THC tartalom is rendkívül tág határok között változik (0,1-30%). A kender felaprított levelei és virágzó felső része adják a gyakran marihuánának nevezett elszívható anyagot. A növény gyantája a hasis, míg a „hasisolaj” az ebből készült alkoholos kivonat-koncentrátum. Tudományos körökben összefoglalóan a „kannabisz” szót alkalmazzák az összes kenderből készült drogterményre, ám némi zavart okoz, hogy Amerikában a „marihuána” gyűjtőnevet részesítik előnybe.¹⁷

A marihuána akut mérgező hatása nem hasonlít az alkoholéhoz: a drogélvező azt érzi, hogy elmúlik a szorongása, gyakran nevet vagy önkontroll nélkül vihog. Sajátos hatása, hogy eltorzítja az időérzékletet, egy-egy perc akár óráknak tűnhet. A használó nem képes összefüggően beszélgetni, rendszerint hirtelen megnő az étvágya, különösen az édes ételek iránt. Ezeket a hatásokat aztán fáradtság és alvás követi. A kannabisz akut pszichotikus hatása bizonyos értelemben hasonlít az LSD „bad” vagy „horror trip”-jéhez.¹⁸ A kannabiszt jelölő szavak különböző országokban használt sokasága a drog elterjedtségét szemlélteti: csarasz, gandzsa, bhang, Mary Jane, joint, indiai széna, gaz, pot...Néhány a Magyarországon elterjedt elnevezések közül: marcsa, maresz, mari, mariska, fű, füvecske, grász, gyep, gyom, kender, zöldség.

A reggae és legjelesebb képviselője Bob Marley, valamint az általa életre hívott rasztafáriánizmus a kannabiszt nem csak élvezeti forrásnak tekintette, hanem egyfajta szentségnek is, aminek köszönhetően a drog még fontosabb szerepet kapott. A hippihóbortok sorába a „szent dudva” jól passzolt. Magyar vonatkozású marihuána himnusz az 1993-ban alakult szombathelyi Anima Sound System, akik zenei stílusukat

---

¹⁷ Griffith Edwards: Az „anyag” természete, Napvilág Kiadó, 2006., 174. o.

¹⁸ Leslie Iversen: Gyógyszerek, drogok, Magyar Világ Kiadó, 2003., 94.o.

tekintve az acid jazzből váltottak elektronikus zenére. A dal a Mariguana Cha-Cha-Cha című albumon jelent meg 1999-ben.

„Mariguana csodás e dallam

Mariguana, csodás e ritmus.

Mariguana, Mariguana cha-cha”

(Anima Sound System: Mariguana cha-cha-cha)

19

4.3 Heroin

20

A legveszélyesebb ópium eredetű kábítószer - a heroin - története 1874-ben kezdődött. Ekkor állította elő Charles Robert Alder Wright a londoni Szent Mária Kórház gyógyszerésze, de akkor került előtérbe, amikor a német Bayer cég 1898-ban Heinrich Dresernek köszönhetően gyógyszerként forgalomba hozta, és morfindepenciára

¹⁹ www.my.opera.com (letöltve: 2013. 10. 23.)

²⁰ www.addictions.com (letöltve: 2013. 10. 23.)

alkalmazták. A Bayer heroin néven jegyeztette be a német „heroisch”, hősiess, heroikus szóra utalva. Morfinból állítják elő, kémiaiilag a morfin diécetsavas észtere. A heroin tiszta állapotban szagtalan, fehér kristályos por, azonban a feketepiaci forgalomba kerülő anyag változatos képet mutat, a gyártásból adódó szennyeződések, a szándékosan hozzákevert hígító – például ételszínezék, kakaó, tejcukor – anyagok miatt. Leggyakoribb fogyasztási módja: a kanálban vagy dobozos üdítő aljában történő hevítést követően- citromlevet vagy citrompótlót hozzáadva – a tű végén cigarettafiltert használva a fecskendőbe felszívják. Az injekciózás leggyakoribb helye a kar és a nyaki ütőér, de az aki a sok tűszúrástól már nem talál ép helyet ezeken a testrészeken, hajlandó bárhova máshova a testébe fecskendezni az „anyagot”: halántékon át, kézfejbe, combok belső felszínén, bokába, talpba. A szúrások helyén gyulladások, hegek, fekélyek keletkeznek. A szer igen erős eufóriát, ezt nevezik a narkósok „flash”-nek. Az intezív állapotot kellemes közérzet követi, eltűnnek a szorongások a fizikai és lelki fájdalmak. Gyakori a vakarózás, mivel a szerhasználó úgy érzi bőre alatt rovarok, bogarak rohangálnak. Csillapíthatatlan vágyat érez a az édességek és az édes italok után. A heroin túladagolása esetén a pupilla túszerűen beszűkül, a légzés lelassul, szívritmuszavarok lépnek fel. A legyengült légzés, oxigénhiány miatt a pupillák hatalmasra tágulnak. A légzési elégtelenség, illetve a kialakuló tüdővizényő miatt a túladagolás leggyakoribb következménye a tragikus halál. Szlengszavai: hernyó, hercsi, Harry, (gyilkos) hó, H, hering, Jedi.²¹

A dzsessz volt az első olyan zenei irányzat, mely keblére ölelte a heroínt, de korántsem az utolsó. Mindig voltak zenészek akik heroínt szedtek, de a szóban forgó drog „virágkorát” az 1970-80-as években élte. Az Aerosmith énekesé Steven Tyler és gitárosa Joe Perry – határtalan drogfogyasztási kapacitásuknak köszönhetően - a „méregfivérek” gúnynévre tettek szert. 1977-ben megjelent albumuk címe „Draw the line” (Húzd meg a vonalat). Az együttes tagjai évekig tartó drogrehabilitációs programban vettek részt, így a mai napig élő és sikeres zenekar. Elszomorító tény, hogy az ilyen eset ritka. 1970-71-ben minden idők legnagyobb rocklegendái közül hárman haltak meg: először Jimi Hendrix (nyugtató) túladagolásban, néhány hét múlva követte őt a „gyorsan élő, fiatalon meghaló” Janis Joplin, majd a Doors frontembere, Jim Morrison.

---

²¹ Kurdics Mihály: A kábítószer itt van testközelben, 2Zsiráf Kft., 2003., 134. o.

22

4.4 Kokain

Az Andokban már az inkák előtti civilizációkban is szent növényként tisztelték a Mama Cocát, azaz a koka cserjét, s azért rágták a levelet, mert nem éreztek éhséget, s erőt adott nekik a munkához. Az őslakosok arra használták, hogy energiát és erőt nyerjenek a nagy magasságban végzett kemény mezőgazdasági munkához, vagy az ezüstbányák fáradtságos kitermelése közben. A legenda szerint a kokaint eredetileg a napisten ajándékozta az inka uralkodócsaládnak.²³ A kokacserje kedvenc előfordulási helye a hegyoldal, tengerszint felett 1000-2000 méteres magasságban. A főbb kokaintermelő országok Kolumbia, Peru, Ecuador, Bolívia és Brazília. Európába a 19. századba kerül, és csodaszerként emlegették.

²² www.ultimateclassicrock.com (letöltve: 2013. 10. 23.)

²³ Dr. Somogyi Gábor, Dr. Bozzay Krisztina, Kormos János, Dr. Pelle Andrea: Drogokról...tudni lehet, érdemes, kell, Drog Stop Budapest Egyesület, 2000., 16. o.

Az európaiakra nagy hatással voltak az utazók beszámolói azokról a futárokról, akik napokig járták az Andok magashegyi ösvényeit, miközben kizárólag kokainon élnek.

A drogot (kokain-hidroklorid formájában) először egy német kémikus, Albert Niemann vonta ki a levelekből 1860-ban, és keresztelte el az izolált anyagot kokainnak. 1884-ben Carl Koller bécsi szemorvos számolt be a szer érzéstelenítő hatásáról, amelytől olyan szemműtéteket is el tudott végezni, amelyekre addig nem volt lehetősége. Az előadáson ott ült a pszichoanalízis atyja, Sigmund Freud, akinek érdeklődését a szer felkeltette, lelkesedett használatáért. Freud „mágikus drognak” nevezte a kokaint²⁴, magasztalta a szer előnyeit, általánosan használta depressziókezelésére, ajánlotta minden barátjának, és páciensének.

Néhány év múlva szabadalmaztatja a kokainkivonatot is tartalmazó italát az olasz Mariani, majd az amerikai Pemberton a Coca-Colát. A Coca-Cola 1886-ban született meg, a cég gyógyszerésze, társfeltalálója – nem mellesleg morfinista - John Sebastian Pemberton atlantai gyógyszerész ötlete alapján. A reklámok kihangsúlyozták az ital kokaintartalmát; így kapcsolódott nevében a koka az egyik legnagyobb amerikai marketingsikerhez és ahhoz a márkanévhez, amely az amerikanizmus jelképe lett. A Coca-Cola 1903-ig tartalmazott kokaint: akkoriban tényleg ez volt az „igazi”.

A kokain erős serkentőszer, képes eufória és intenzív örömrész kiváltására is. A növény alkaloidja a kokain, 100 kg növényből 1,8 kg mennyiség nyerhető. A drog agyra kifejtett hatását az 1990-es évek elején kezdték megérteni, amikor egy amerikai kutató, dr. Michael Kuhar azt állította, hogy a kokain a szervezet dopamint szállító rendszerére hat. Hatását orrba szippantva 20-30 percen belül kifejti, intravénásan a hatás azonnal jelentkezik. A beszéd után rendszerint farkasétvágy jelentkezik, ami több napon keresztül ismétlődően tarthat.

A kokain - miután egy szűkebb „elit” kör „titokzatos” drogja volt – most kezd szélesebb körben, elsősorban a mainstream partik világában megjelenni. Régebben luxusdrog volt: például szilveszterkor vagy születésnap alkalmával, mintegy ráadásként, ajándékként használták és adták, ma viszont kezd kialakulni a visszatérő használat. A legmagasabb presztízsű szer, azonban elterjedését mutatja, hogy gyakran „kórásnak” nevezik a használatát, ami csökkenti presztízsértékét.²⁵

---

²⁴ Griffith Edwards: Az „anyag” természete, Napvilág Kiadó, 2006., 193. o.

²⁵ Rácz József: Kvalitatív drogkutatások, La'Harmattan Kft., 2006., 84. o.

A „drogok pezsgője” két formában létezik: kokain (kokain-hidroklorid), valamint crack (=szabad-bázisú kokain). A kokain por formában van jelen, a tiszta, finomított kokain hófehér, bár az utcán általában van valamilyen mellékszíne. Leginkább orrba szippantják, valamint a maradékot többnyire a fogínybe dörzsölik. Használható még cigarettában avagy pipában elszívva. Vízen oldva injekcióban is beadható, bőr alá, izomba vagy vénába. Utóbbi esetben igen intenzív élményt okoz, bár túladagolási veszélye intravénás használat esetén nagyobb, mint a heroinnak. Savas folyadékkal keverve lenyelve is hatásos. Gyorsan kialakul az erős pszichikai függés. A kokain szabad bázisú formája a crack 1976-ban szintetizált szer – speciális pipában elszívva –, sokkal nagyobb élményt okoz, mint a kokain maga (kivétel talán az intravénás adagolás). Kis kavicsok formájában árusítják, nevét a jellegzetes égetés közbeni ropogásról, pattogásról kapta. Extrém módon károsítja a tüdőt és a felsőbb légzőszerveket. Igen gyors leépülést eredményez, s a használó már az első alkalom után erős vágyat érez a következő élményre, mely élmény nagyjából 30-45 perc alatt elmúlik. Pszichikai függése a heroinéval vetekszik. Drogslengben használatos elnevezései: coke, cserje, csocsi, csoki, fehér, kakaó, kókusz, kóla, por, girl, lady.

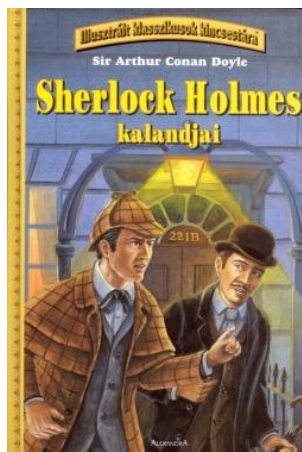
A kokain első egyértelmű irodalmi leírása Sir Arthur Conan Doyle híres Sherlock Holmes történeteiben olvasható. Az 1886-ban megjelent *Botrány Bohémiában* című könyv ismertette meg az olvasókkal Holmes alakját. Dr. Watson leírása alapján Holmes: „*hétről hétre ide-oda mozog a kokain és az ambíció között*”. Doyle detektívje több novellában is használ kokaint és morfiút - az előbbi akkor, amikor épp unatkozik, mert a kokain stimulálja az agyát. A detektív Hollywoodnak is lehetőséget szolgáltatott a kokainfogyasztás első ábrázolásához. 1909-ben Thomas Edison *Squeedunk* című filmjében tűnik fel Holmes alakja, amint kokaint vesz magához. Ezt különböző némafilmek követték, és a Sherlock című színdarabban a Holmest alakító színész valóban „szúrta magát”.

A kokainozás sokak számára egyet jelent a zeneiparral. A kokain valójában egészen az 1970-es évekig kimaradt ebből. Aztán oly hirtelen vált a szer szinte egyeduralkodóvá, hogy évekkel később megjelenő albumokra hatott. Joni Mitchell kanadai énekesnő, dalszerző vélekedése szerint: „*Vannak albumok, melyek egészen másmilyenek lennének, ha nem létezett volna ez a drog.*”²⁶ Ezt az Aerosmith frontembere is megerősítette: „*Mindig meggyőződünk arról, hogy elég kokónk van, majd három-négy napra bezárkóztunk a*

---

²⁶ Beck Judit: Nagy drogkönyv, Glória kiadó, 2003., 375. o.

stúdióba...”²⁷ A kokain alap lett. Helyzetét azóta is tartja művészkörökben és a társadalomban.

28

4.5 LSD

29

Az LSD egy különös vegyületcsaládnak, az úgynevezett anyarozs-alkaloidáknak a leszármazottja. Az anyarozs egy gombaféle (*Claviceps purpurea*), amely a rozs kalászát fertőzi meg, és egy sereg alkaloidát tartalmaz. Tömeges mérgezéseket okozott a középkorban: részben átmeneti elmezavart, részben fájdalmasvérér-összehúzódást idézett elő a végtagokban. A különös jelenség sok kutató figyelmét felkeltette, és a 20. század első felében megindult az anyarozs-alkaloidák módszeres kutatása, aminek eredménye néhány

²⁷ Beck Judit: Nagy drogkönyv, Glória kiadó, 2003., 375. o.

²⁸ www.booker.hu (letöltve: 2013. 10. 23.)

²⁹ www.scienceblogs.com (letöltve: 2013. 10. 23.)

gyógyszer – ergotamin, ergometrin, bromocriptin – és az LSD lett. Az LSD az egyik legpotensebb hallucinogén tulajdonságokkal rendelkező anyag. Szent Antal tűzének nevezett anyarozs hatóanyagából, a lizergsavból szintetikus úton állította el egy svájci gyógyszerész – Albert Hofmann (1906- 2008) – a baseli Sandoz gyár (ma Novartis) laboratóriumában 1938-ban, aki a pszichiátriai felhasználás kezdeti, kedvező tapasztalatai után hamarosan úgy nyilatkozott, hogy az LSD „*csodagyereknek*” indult, de hamarosan „*kezelhetetlen kölk lett belőle*”³⁰. Később arra is rájött, hogy az LSD hatása hasonló a mexikói indiánok egyik mágikus gombája, a psylocibe okozta hallucinációkhoz. Kísérletei, amelyeket önmagán, kollégáin és önként jelentkezőkön végzett, akik között művészek és polgári foglalkozásúak egyaránt voltak, igazi szürreális képélménnyel ajándékozták meg az alanyokat. Csakhogy a szürrealisták a valódi álmokat használták fel műveikhez, míg az LSD-hatás alatt álló művészek „ébren álmodtak”. Ezek a kísérletek jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy az LSD használata túllépjen a terápiás célokra (maga Hofmann is ajánlotta a pszichiátriához, mint a betegek lelki megnyílásának eszközét, de végső stádiumban lévő rákbetegek kínjainak enyhítéséhez is), és addig nem tapasztalt lelki-szellemi világot nyissanak meg „földi halandók” előtt. Hofmann nem tagadta veszélyeit sem, felhívta a figyelmet arra, hogy az élmények olyan erősek lehetnek, hogy labilis idegzetű, lelki alkatú emberek esetében egy-egy LSD-utazás végzetes lehet. Az LSD-nek ma semmilyen gyógyászati felhasználása nincs. A neurotranszmitterekre hat, de a pontos hatásmechanizmusa máig nem tisztázott. Fogyasztása alapvető személyiségváltozást okoz, aminek következtében az LSD hatása alatt lévő személy nem ura saját szervezetének (repülési kényszer, gyilkossági-öngyilkossági kísérletek), testének. A tolerancia rendkívül gyorsan kialakul, aminek egyenes következménye, hogy a sokszorosára emelt adag sem váltja ki a hallucinációkat. Az LSD fogyasztók általában egyéb drogokat is fogyasztanak, kezelésükre diazepam-terápiát alkalmaznak, többnyire sikertelenül. A beteg ilyenkor éveket tölthet elmeorvosi intézetben teljes szellemi tompultságban, érzelemmentesen.

Az LSD érzékeny az oxigénre, az ultraibolya sugárzásra és a klórra. Száraz és sötét helyen évekig eltartható. A tiszta LSD színtelen, szagtalan és kicsit kesernyész. Általában szájon át veszik be; mivel egy adag szabad szemmel szinte láthatatlan, ezért vékony papírra impregnálják, kockacukorra vagy zselatinra kenik. Az LSD-t „mosókonyha” laborokban, eltérő koncentrációban és különféle szennyező anyagokkal vegyítve állítják elő golyó,

---

³⁰ Albert Hofmann: LSD My Problem Child”, Nehezen kezelhető gyermekem az LSD

csillag és piramis alakú színes minitabletták formájában. Nagyon elterjedt az LSD-bélyeg előállítása és terjesztése. A bélyeg körülbelül 5x5 mm nagyságú, egyik oldalán színes ábrákkal, a másik oldalán LSD-oldattal.

Nagyobb adagoknál felléphetnek keresztezett élmények, színek hallása, hangok látása: az LSD hatására a színek életre kelnek, és hullámozó, színes mértani formák lángolnak fel a szem előtt, mint a kaleidoszkópban. Az érzékszervek kapcsolatba lépnek egymással: a hang és tapintás színként villan fel, és fordítva, a színek megszólalnak. Mindez szavakkal leírhatatlan élvezetet okoz. Az emberben hatalmas revelációk érzete alakul ki, telepatikus képességek ébrednek fel benne, és tudata kitágul. Úgy érzi, mintha kilépne a testéből, és anyagtalan szellemként szemlélné saját magát. A test és a környezete közötti hatások feloldódnak, és a test mintha más testekkel olvadna össze. Furcsa kérdések merülnek fel az emberben: én hallgatom a zenét, vagy a zene hallgat engem? Idő és tér eltorzul: másodpercek óráknak tűnnek, a tárgyak mérhetetlenül apróvá zsugorodnak, vagy félelmetesen nagygyá változnak. Kétdimenziós képek mélységre és tömegre tesznek szert. E varázslatos élmények hatása alatt az élvező magába fordul, elkülönül szociális környezetétől, bár sokaknak szükségük van egy felvigyázóra vagy ceremóniamesterre, hogy megóvja a rossz utazástól (bad trip). Ez a kaleidoszkóp változó, hullámozó élmény magától visszatérhet, akár hónapokkal az utolsó adag után. Az LSD hatása ingadozó, ki sem alakul, ha valaki nem képes alávetni magát az élménynek, egy kellemetlen esemény viszont megrettentheti az élvezőt, aminek hatására az eufórikus magaslatból a poklok mélyére zuhan. Ezt hívják rossz utazásnak. A rossz utazás köz- és önveszélyes állapot; a rémálomszerű kavargó rettenetek hatására az élvező ész nélkül rohanni kezd, kiugrik az ablakon, vagy környezetére támad. Ezért tiltották be. Legveszélyesebb mellékhatása, legmegrázóbb tulajdonsága az ún. flashback: az utolsó adag bevétele után napokkal, hetekkel, néha hónapokkal később váratlanul újra jelentkezhet a drog hatása, s a fogyasztó újból „utazik”, kényszeredetten, anélkül, hogy ő ezt akarná. Az LSD első tömeges fogyasztói az amerikai hippimozgalom tagjai voltak 1967-68-ban, akik tudatkiszélesítő tulajdonságai miatt használták a „mágikus” szert.

Drogszlengben használt elnevezései: bélyeg, Hofi, lap, trinyó, lecsó, cöpi, csiriz, Isten, képregény, könyv, leves, papírsárkány, plakát, posta, tapéta, treff, trükk.

A köztudatban alakult ki az a tévhit, hogy az LSD művészi képességeket szabadít fel az emberben, ami természetesen nem igaz. A drog elszabadíthatja a képzeletet, de nem ajándékoz meg tehetséggel. Jimi Hendrix LSD nélkül is jól gitározott, és halála óta nem

született belőle még egy, bár tömegével kellene közöttünk futkároznia, ha a hit igaz volna.³¹

Az USA kormánya 1952-ben kísérletet végeztetett, melynek során egy művész LSD hatása alatt – orvosi felügyelet mellett - arcképeket készített. Ezt a kilenc rajzot LSD hatása alatt készítette egy művész a vizsgálat részeként. A művész egy adag LSD 25-öt kapott és a vizsgálat során választhatott egy ceruzákkal és krétákkal teli dobozból. Azt az orvost „rajzolta” le, aki beadta neki az LSD-t. A képek hűen ábrázolják a szer emberi szervezetre és látásmódjára kifejtett hatását.

Az első rajzot az első dózis beadása után 20 perccel készítette.

A részt vevő orvos megfigyelte, hogy az első rajzhoz faszént választott a beteg.

A vizsgálatról készített jelentés szerint: „normálisak a feltételek... a drognak még nincs hatása.”

85 perccel az első dózis után és 20 perccel a második dózis után készült a 2. kép

A beteg eufórikusnak tűnik.

„Tisztán látlak. Ez te vagy...mindössze ennyi ...Egy kis problémám van a ceruza irányításával. Mintha magától menne.”

2 óra 30 perccel az első adag után.

Úgy tűnik, a beteg teljesen a rajzolásra figyel. *„A külső körvonalak normálisak, de nagyon élénkek – minden a színét változtatja. A kezemnek követnie kell a merész vonalvezetést. Úgy érzem, mintha a tudatom a testem egy része lenne, amely most aktív – a kezem, a szemöldököm... a nyelvem.”*

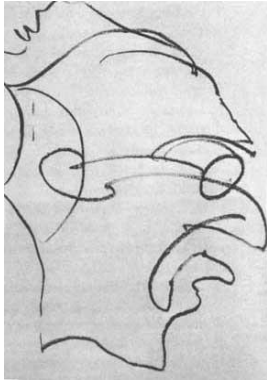
³¹ Haller József: Varázsgombák, igazságszérumok, Interpress Magazin, 2007. február, VI. évfolyam 2. szám

Az első adag után 2 óra 32 perccel

Úgy tűnik, a beteget „megfogta” a papír halmaz.

„Próbálok egy másik rajzot készíteni. A modell körvonala normális, de a rajzom körvonalai nem azok. A kezem által készített körvonalak hátborzongatóak. Nem egy jó rajz, ugye? Feladom...Újra próbálok...”

2 óra 35 perccel az első adag után.

A beteg gyorsan egy másik rajzot kezd.

„A rajzot egy lendülettel, megállás nélkül, egy vonallal, szünet nélkül készítem.”

A rajz elkészültével a beteg nevetésben tör ki, aztán a földön levő valami megriasztja.

2 óra 45 perccel az első adag után

A beteg próbál abba a dobozba bemászni, amelyben a ceruzák és a kréták vannak és általánosságban elmondható róla, hogy zavart. Lassan válaszol arra a javaslatra, hogy rajzolnia kéne. Egyre inkább „non-verbálissá” válik.

„Én...minden...megváltozott...hívnek...az arcod...összefonódott...azzal...” A beteg halkan motyog (úgy hallatszik, mintha azt mondaná: köszönet az emlékezésért). Temperára vált.

2 óra 45 perc az első adag után: A beteg visszavonult a hálólhelyére, kb. 2 órát fekvéssel tölt, közben a kezével a levegőben integet. Hirtelen a doboza felé fordul és tollat, vízfestéket vesz elő.

„Ez lesz a legjobb rajz, mint az első, csak jobb. Ha nem vigyázok, elvesztem a mozgásom feletti kontrollt, de nem fogom, mert fogom tudni kontrollálni. Tudom.” (Ezt többször elismétli.) A beteg fél tucat ütést mér a képre, mialatt föl-le szaladgál a szobában.

5 óra 45 perc az első adag után

A beteg folytatja a föl-le mászkálást a szobában különböző irányokban. Másfél óra eltelik, míg megint letelepszik rajzolni, úgy látszik túl van a drog hatásain.

„Érzem a térdemet újra, azt hiszem újra én viselem. Ez egy csinos, jó rajz – ezt a ceruzát nehéz megtartani.” Egy krétát tart a kezében.

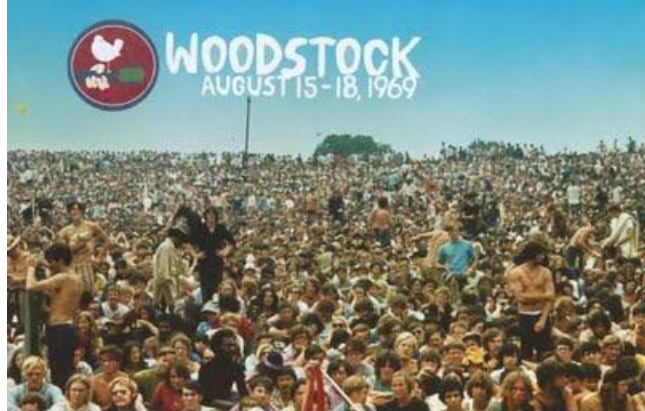
8 órával az első dózis után

A beteg a fekvőhelyén ül. Azt mondja, hogy a részegsége elmúlt, kivéve az, hogy arcaink el vannak torzulva. Egy utolsó rajzra kértük, amelyet kevés lelkesedéssel készít el.

„Semmit nem tudok mondani erről az utolsó rajzról, rossz és unalmas. Haza akarok menni.”

32

33

³² www.lsd.info/en/alberthofmann (letöltve: 2013. 10. 23.)

³³ www.csillavajner.blogspot.com (letöltve: 2013. 10. 23.)

4.6 Ópium, ópiátok

34

Az ópium története időszámításunk előtt kezdődött, Európában és Ázsiában egyaránt ismerték. Évszázadokon keresztül szinte csak az ópiumot ismerték, mint kábítószer, csodatévő erőt tulajdonítottak neki, a gyógyászat kezdeteitől használták, évezredek óta használatos nyugtató, fájdalomcsillapító szer. A használatára vonatkozó első adatok több mint 3500 évesek. Abban az időszakban, amikor gyógyszerként alkalmazták, az ópiumot kizárólag szájon át vették be. Kábítószerként először a XIV. században használták, a XX. században rohamosan teret hódított a heroin, kodein és más, rendkívül erős függőséget okozó alkaloidja. A XVII. század végéig szinte minden fájdalomcsillapító készítményben szerepelt. A XVIII. században már felismerték gyilkos hatását. Kábítószerként először Törökországban használták, mivel Mohamed próféta megtiltotta a bor fogyasztását. 1805-ben Friedrich Wilhelm Adam Sertürner vonta ki a mákból az ópium fő hatóanyagát, egy rendkívül erős fájdalomcsillapítót, a morfint, amely a nyers termék 10%-át teszi ki. A német kémikus Morfeuszról, az álmok görög istenéről nevezte el. A morfint Kabay János (1896-1936) magyar gyógyszerész világszabadalma alapján állítják elő száraz máknövényből még napjainkban is. A morfint tekintjük az első ópium-alkaloidnak. 25 különböző alkaloidot tartalmaz. A XIX. században fontos kereskedelmi szerepet töltött be. Miután Daoguang (Tao-kuang) kínai császár betiltotta az ópium használatát és elkoboztatta a külföldi kereskedők áruját, Anglia válaszlépésként hadihajókkal felsorakozott Kína partjai mentén, majd kezdetét vette az első ópium háború. Később, az 1930-as években a Japán Birodalom is termelt és árusított ópiumot, hogy bábállaminak és

---

³⁴ www.news.nationalgeographic.com (letöltve: 2013. 10. 24.)

terjeszkedéseinek egy részét finanszíroznia tudja. Ezekben az időkben a világon forgalomban lévő ópium 90 százaléka japán eredetű volt.

Ha az éretlen máknövénynek a termést tartalmazó tokját (mákfej) bemetszik, abból fehér, tejszerű nedv távozik, amely levegővel érintkezve megbarnul, majd megszikkad. Az ópium megnevezés görög eredetű: az *oposz mekonosznak*, azaz a mák levének rövidítése.³⁵ Ez az anyag az ópium, amely nem egységes, néhány tucat összetevőből áll, számos aktív kémiai anyagot tartalmaz. Ezek az ún. mákalkaloidok, vagy ópiátok az ópium hatóanyagai, például morfin, narkotin, papaverin, kodein...stb. Gyógyászati szempontból két alkaloidnak – a morfinnak és a kodeinnek – van kiemelkedő jelentősége. Kábítószer forgalmazás és fogyasztás tekintetében igazi jelentősége a morfinnak, illetve az abból kémiai eljárással nyert heroinnak van, amelynek hatása gyorsabban kialakul. A morfin rendkívüli erős fájdalomcsillapító, a kodein olyan összetevő, amely köhögéscsillapító és enyhe fájdalomcsillapító. Az ópiumnak háromféle fő változata létezik a származási helytől és a szárítás módjától függően: létezik Benares, Patna, és Maliva típusú ópium.

Franciaországban és Európában rövid idő alatt elterjedt az ópium, amelyet a képzelet és inspiráció létrájaként alkalmaztak a kor művészei. A kábítószer fogyasztása szinte belépővé vált a magasabb művészeti körökbe. A XIX. században néhány híres ember, később számos író Theophile Gautier nemcsak munkásságával tiltakozik kora társadalma ellen, de ópiummámorba merülésével is el akart különülni a polgári élet unalmától. Franciaországban - főként Párizsban és a kikötővárosokban - 1840 körül már több százra tehető a félig-meddig titkos ópiumszívó barlangok (*fumerie*) száma. A klubnak az irodalom- és művészettörténet olyan neves képviselői voltak tagjai, mint Apollinaire, Baudelaire, Balzac, Victor Hugo, a fiatal Dumas, Delacroix, Daumier és mások. Állítólag Berlioz is ópiummámorban komponálta Fantasztikus szimfóniájának csodálatos negyedik tételét. Thomas de Quincey 1821-ben írta meg beszédes címmel ellátott művét, az *Egy angol ópiumevő vallomásait*. A költő, Samuel Taylor Coleridge (1772-1834) egyike azon számos történelmi alaknak, akik szintén ópiumot szívtak. Egyik leghíresebb költeményét, a Kubla Khan-t drog hatása alatt írta meg. Coleridge állítása szerint a vershez az ötletet egy álom adta, melyet az ópium hatása alatt élt át, amelyet a vers alcíme igazolni látszik. *Látomás egy álomban (A Vision in a Dream)*.

Utcán használatos nevei: o.p., opcsi, ötörái, optika.

---

³⁵ Vizi E. Szilveszter: Kábítószeresek – a kreativitás mítosza és a rombolás világa, Mindentudás Egyeteme, Hatodik kötet, Kossuth Kiadó, 2006., 153. o.

36

---

³⁶ www.jcu.edu.au (letöltve: 2013. 10. 24.)

5. Kábítószer a művészetekben

Akár ihletet merítettek belőle, akár a szörnyűségeit akarták megmutatni, a tudatmódosító szerek komoly szerepet játszottak a művészetekben, és a művészvilág nagyon sokat remélt a szerek hatásától...

A kábítószer alkalmazásának nem kevésbé veszélyes indítéka az ihletcsiholás. Ahogy Brâncusi írta: *„nem az alkotás a nehéz, olyan lelkiállapotba nehéz kerülni, amelyben az alkotás megvalósul”*. Emiatt nem egy művész még a kábítószeret is segítségül hívta személyisége mély, rejtett, lappangó tartományainak megmutathatóságára. Hogy mennyire legális és elfogadott a tudatmódosító szerek használata, az mindig az adott kortól függ. Nem új keletű, hogy az ember kábítja, bódítja vagy pörgeti magát valamivel. Sokan feltették már azt a kérdést, hogy mi lett volna a zeneiparral, ha nincs heroin, LSD vagy kokain. Gyakorlatilag nyílt titok, hogy melyik zenész miből mennyit szed, vagy hogy mikor állt le ezzel-azzal. Ez igaz a művészet más területein tevékenykedő alkotókra is.

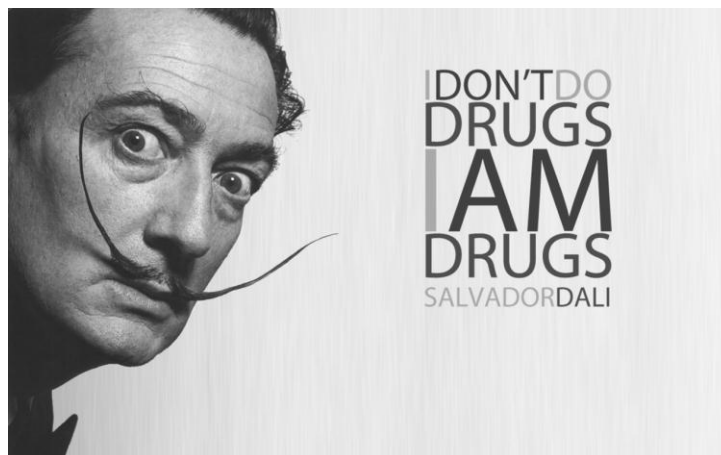
A kettő – mármint az alkotó tevékenység és bármi, ami bódulatot okoz – összefolyik lassan, ám ebből nyilván nem következik egyenesen, hogy nagy művet létrehozni csak vegyületek által befolyásolt tudatállapotban lehet. De van, akiknek segítettek a hallucinogének. Így van ez az írókkal is, nem egy közülük szedett mindent, amit talált, az italt pedig egyáltalán nem vetették meg.

5.1 Festészet

A szürrealizmus a két világháború közti periódus egyik legismertebb művészeti mozgalma volt az irodalomban és a képzőművészetben. Fiatal művészek vágyát fejezte ki, hogy a valóságnál is valóbb dolgokat alkossanak. A szürrealisták kijelentették, hogy éber állapotban nem lehet valódi alkotásokat létrehozni, olyan lelkiállapot után sóvárogtak, amelyben felszínre kerülnek lelkünk mélyebb, tudat alatti rétegei. A szürrealizmus elnevezés 1924-ben született, Párizsban, a francia "surréalisme" szóból ered, jelentése "realizmus felettség". Két irányzata különböztethető meg: a figuratív, olykor a realitás elemeit fényképeszeti pontossággal megjelenített víziók festészete, ennek volt jeles képviselője Salvador Dalí, a másik a mitikus jelképek, a tudat alól feltörő ősi formák inkább nonfiguratív festészete. A magyar képzőművészetben a szürrealizmus előfutárának Csontváry Kosztka Tivadart és Gulácsy Lajost tartják: ez még akkor is helytálló, ha Csontváry igazán semmilyen izmusba nem besorolható, és Gulácsy művészete is inkább a szecesszió irányzatához áll közel. Mindkettejük festészetének álomszerű, víziós jellege közel áll a szürrealizmushoz. Gulácsyval jelentkezett Magyarországon a szürrealizmus. Nem a freudizmus hatására, nem az automatikus írás szándékolt alkalmazásával, hanem egy hasadt lelkű művész belső szorongásaiban, vízióiban.

5.1.1 Salvador Dalí

37

³⁷ www.biographyofsalvador dali.blogspot.com (letöltve: 2013. 10. 24.)

Salvador Dalí, a 20. század egyik legtitokzatosabb művésze. A közkezdvelt katalán-spanyol festő a szürrealizmus legismertebb képviselője, a szürrealista festészettel és alkotókkal Párizsban ismerkedett meg. Freud és a pszichoanalízis felfedezéseit felhasználva rémálmokat, hallucinációkat, hatásvadász kompozíciókat jelenített meg, virtuóz ecsetkezeléssel. Salvador Dalí szélsőséges életmódja ellenére hosszú és tartalmas életet élt. Az a hír terjengett róla, hogy gyakran megkért valakit arra, hogy a lehunytt szemét erősen lenyomja. Hosszú percek múltán, mikor kinyitotta szemeit, festésbe kezdett, hogy a hallucinált formákat azonnal megörökítse. Sigmund Freud-dal rendszeresen összejárt kokainozni. Dalí festményein az illúziókeltés fényképszerűen aprólékos eszközeivel egymás mellett ábrázolja a valóság és fantasztikus álmokképek elemeit. Dalí egyenesen „*kézzel festett fényképnek*” nevezte képeit. Képein a hagyományos perspektíva segítségével fordított világba csalogatja, majd abszurd vagy rejtélyes látvánnyal szembesíti a nézőt. Művei a valóság és a képzelet határán egyensúlyoznak, tele apró részletekkel, meghökkentő tárgyakkal, szexuális utalásokkal, rémálmokkal, hatásvadász elemekkel és az illúziókeltés fényképszerű eszközeivel. A zseniális művész képein – aki az egyszerűség és a megszokottság valamennyi formáját gyűlölte – a hétköznapi tárgyak váratlan formában jelennek meg, abszurd víziók épülnek fel naturalista részletekből, melyekben a szilárd anyag és a gondolatok elfolynak vagy átlátszanak, a tárgyak gyakran lebegnek. A művész legszívesebben az ábrázolás érzéki csalódásokat keltő lehetőségeivel kísérletezett, s formátlan testeit grafikáin és akvarell-rajz- vagy tollmontázsain is több dolgot ábrázolnak egyszerre. Imádta megbotránkoztatni az embereket. Festményeit botrányosnak, megdöbbenőnek tartották, művészete mégis már életében vizuális közkinccsé vált. Festményei különös, víziószerű képi világukról híresek, melyeken sokszor hétköznapi tárgyak transzformálódnak irracionális, sejtelmes-misztikus szimbólumokká. Dalí mindig is különös érdeklődéssel fordult egyes tárgyak felé. Hétköznapi ember számára teljesen jelentéktelen használati tárgyak ingerelték fantáziáját, misztikussá, fétissé varázsolta őket a maga számára, így számos tárgy állandó motívumként kísérte végig alkotói pályáját: a lágy, szétfolyó órák, a tükörtojás, a mankó, fiókos testű emberek. Ezek a motívumok számos képen felfedezhetők.

Legtöbb képén a valóság elemeit rendezi meghökkentő, összefüggéstelen kapcsolatba. Az egyes részleteket aprólékosan és élethűen ábrázolja. *Arc és gyümölcstál látomása a tengerparton* című képét 1938-ban készítette. A kép jobb felső sarkában lévő álombéli táj hullámzó tengeröblével, hegy alagútjával egyúttal kutyafejet is ábrázol: a tenger felett ívelő viadukt a nyakörve. A kutya valahol a levegőben lebeg, testének középső részét

körtével teli gyümölcsöstálból formálta a művész, ám ez egy női arcba olvad, melynek szemeit két különös tengeri kagyló helyettesíti. A festmény alsó részét zavarba ejtő látomásokkal telezsúfolt tengerpart tölti be. Egy-két tárgy, a kötélvég és a vászondarab szokatlan, álomszerű élességgel válik ki, míg a többi rejtélyesen elmosódik.

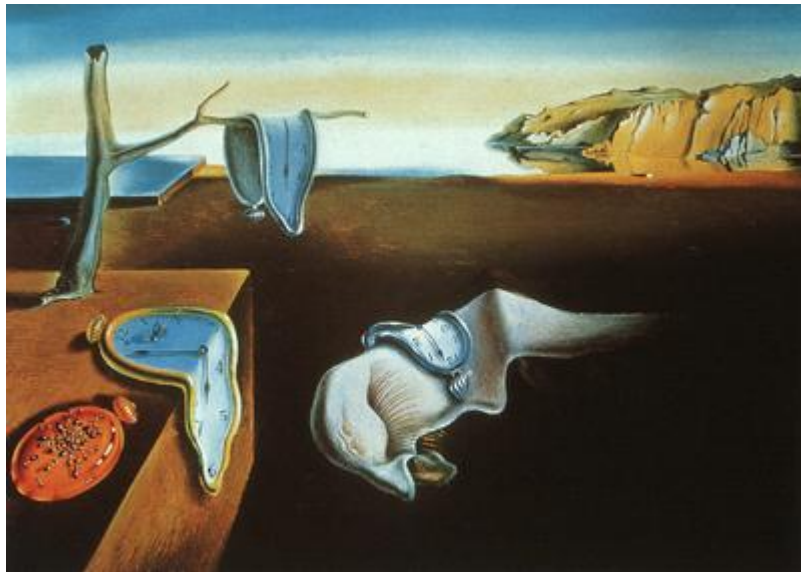
38

Az emlékezet állandósága című kép talán az egyik legismertebb képe, mert itt jelenik meg először a lány óra.³⁹ A híres "lány órák" Dalí egyik álmából származnak, amelyben nyúlós Camembert-sajtokról álmodott, és amelyek örök hallucinációs motívumként szintén több képen is megjelentek. A kép mutatja, hogy kedvelt témája volt, hogy néptelen, sivár tengerpartokat töltött meg szokatlan, különös alakzatokkal. A hallucinációt idéző képen nem véletlen, hogy az órát, a pontosságáról ismert mérőeszközt, amely az idő fogalmával jelölt dolog menetét hivatott időrendbe szedni választotta Dalí és alakította át a camembert sajt puháságának mintájára, hogy rá tudjon simulni egy levéltelen ágra, vagy egy kőkocka peremére. A zsebóra – a mutatók, a számlap, a beállítógomb nem hagynak kétséget efelől – mint tárgy a titokban osonó, elidőző és mindenhez hozzátapadó kronológiai jelenséghez kapcsolódó lelkiállapotot fejezi ki. Valamiféle levegőtlenség hatja át a képet. A síkságra, az égboltra, és a dolgokra vetődő fény átmeneti napszakra utal., vagy az éjszakából

³⁸ Arc és gyümölcstál látomása a tengerparton, www.szivlapat.blog.hu (letöltve: 2013. 10. 24.)

³⁹ Ian Gibson: Salvador Dalí botrányos élete, Aquila Könyvkiadó, 1999., 134. o.

reggelbe vagy a nappalból éjszakába történő átmenet tanúi lehetünk. Ez az állapot sem nem álom, sem nem ébrenlét, sem kezdet, sem vég.⁴⁰

41

Forrongó, bizarr fantáziájából táplálkozó sajátos képi világa az évek során összetéveszthetetlen védjegyévé vált. Dalí nem csak a festészetben alkotott maradandót. Tervezett ékszereket, parfümöket, körülbelül 30 könyvet, néhány balett-szövegkönyvet, számos könyvillusztrációt, litográfiát, színházi jelmeztervet, tucatnyi szobrot, sőt, Walt Disney részére rajzfilmet is alkotott. Az Andalúziai kutya című első szürrealista filmet Luis Buñuel és Salvador Dalí közösen írta és forgatta. Az ember nem is gondolná, hogy elég besétálnia egy élelmiszerüzletbe vagy édességet árusító boltba és Dalí alkotásával találja magát szemben: a Chupa Chups spanyol nyalóka logóját maga Salvador Dalí tervezte: egy százszorszépet idéző alapra helyezte a márka nevét, a sárga és piros színek pedig a spanyol zászlóból jöttek.

42

⁴⁰ Linde Salber: A művészet én vagyok! Salvador Dalí, Háttér Kiadó, 2005., 79. o.

⁴¹ Az emlékezet állandósága, www.azemlekezetallandosaga.blog.hu (letöltve: 2013. 10. 24.)

⁴² www.art-pol-hu (letöltve: 2013. 10. 24.), az óra saját

5.1.2 Gulácsy Lajos

“*Angyali lélek egy szatír testében...*” – mondta róla barátja, Juhász Gyula. Gulácsy művészetét különös álomvilág, sajátos líra jellemzi, az általa teremtetett álomországnak, álomvilágnak nevet is adott. Gulácsy képzelete által megteremtett meseországról, Na’ Conxypan-ról novelláiban is olvashatunk, az ott folyó életet festményein örököltette meg. Ezeken a vásznanak észak-olasz kisvárosi környezetet népesítenek be groteszk emberalakok.

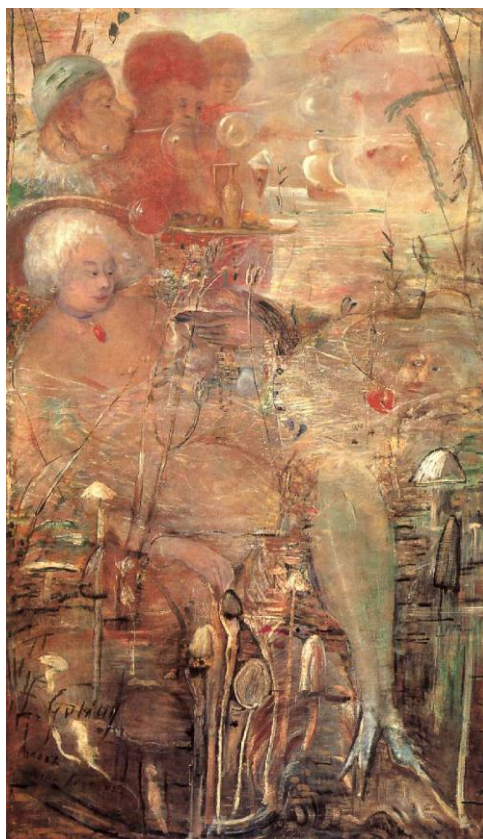
Művészete nem tartozik semmilyen "izmushoz", Gulácsy álmodó fantáziájának, a középkorhoz tapadó áhítatának az ösztönös kivetítődése. Finom festői hang, lágy tónusok, néhány képén még zománcos színmegoldás jellemzi meseszerűen festészetét. Művészete a preraffaelitizmus magyar változata, bár víziói már néhol a szürrealistákhoz közelítették életművét. Amikor Gulácsyn az elmezavar tünetei jelentkeztek, egyes korábbi műveit átfestette vagy átalakította. Így történt a Rokokó koncerttel is, amelyet 1913-ban festett meg a valószínűség szerint Padovában. A szokatlanul nagyméretű kép szélessége és hossza egyaránt két és fél méter volt, és eredeti állapotában is három részre tagolódott: középen helyezkedtek el a muzsikusok, akiket jobbról egy virágzó bokor elé ültetett rokokó férfi, balról pedig egy gazdagabb emberi környezettel körülvett rokokó dáma fogott közre. A képet három részre vágta, a középső részt eldobta, a másik kettőt fékezhetetlen lendülettel átfestette, ezekből lett a Rózsalovag és az Ópiumszívó álma.⁴³ Ez tekinthető a magyar szürrealista festészet előfutárának.

44

⁴³ Szij Béla: Gulácsy Lajos, Corvina Kiadó, 1979.

⁴⁴ www.mivanma.postr.hu/gulacsy-lajos (letöltve: 2013. 10. 24.)

45

A festés módjának, az anyag használatának ilyen szabadságáig még soha nem jutott el Gulácsy: a vásznon szinte áll a festék, amely néhol szinte jelentés nélküli absztrakt foltta sűrűsödik. A világ megbillent, az alakok a víz alámerültek, az ég és a föld nem szolgált többé tájékoztatásra, és értelmetlenné vált, mint szerkezet. Az ópiumszívó álmán a víz hártájára alól felsejlő rokokó dáma és a szappanbuborékokat fújó cifra öltözetű szolgálhad lebeg a buja növények szökőkútszerűen leomló levelei között, szél vagy víz sodorta fejektől körülvéve. A rokokó kellékek – rizsporos frizura, topánka, térdharisnya – széttöredezve és látszólag összefüggéstelenül kerültek idegen közegbe, ahol minden lehetséges. A nyakékes, parókás hölgy halfarokban végződő, elomló testét hínárok és gombák nyaldossák körül, hangsúlyosan nagy, de mégis kecses keze mintha nem is hozzá tartozna, ernyedten lebeg a hullámokon, feje felett világos bőrű szerecsenek és vele szemben a kalapos arcléte éppoly magától értetődő, mint az alatta örvénylő mélysége és a fölötte a gyöngyház fényű vitorlásé.⁴⁵ A föld átfordul az égbe, az ég a tengerbe, a vitorlás hajó mintha az égen úszna. A kusza, nehezen áttekinthető kép a delírium állapotát érzékelteti.

⁴⁵ www.cultura.hu/kultura/gulacsy-lajos (letöltve: 2013. 10. 24.)

⁴⁶ Szabadi Judit: Gulácsy Lajos, Gondolat Könyvkiadó, 1983.

A kép keletkezésére vonatkozó két évszám (1913, 1918) is arra utal, hogy Gulácsy még a tízes évek elején *Rococo concerto* címen festett egy nagyméretű képet, amelyet később feldarabolt. Ennek egyik részletét szinte teljesen átfestve öltött végleges formát ez a mű. Helyesebb talán a vízió, hiszen álmoként sem valóságos látványt jelenít meg, hanem a művész képzeletének fantasztikus montázsát. Az alkotáson a csak sejthető, víz alól kibukkanó, halfarkú, buborékokat fújó alakok mellett főleg gombák jelennek meg, amelyek nyilván a kábítószer jelképezik. A kusza, nehezen áttekinthető kép a delírium állapotát érzékelteti. Feltűnőek rokokós motívumai. A rizsporozott hajú, túlvilági alakok keveredése növényi, állati és emberi formákkal az irrealitás világába, álmovilágba, víz alatti meseországba visznek. A kolorit visszafogott, fátyolszerű pasztellje rájátszik a formák keltette hangulatra. A felület kétharmadában víz lázható, ahonnan e képletes tó fenekéről vízi növények, gombák emelkednek a felszín felé, ahol néhány emberi testrész is felfedezhető; a víz fölött pedig fejek, virágok, növények sejtelmes halmaza. Ebben a képben benn van minden amit Gulácsy tudott: itt a csend a titok, a mozgás pedig a szédítő örvénylés, és egyik sem oltja ki a másikat. A kép szürreális voltában is reális ábrázolása annak, amit a betegség folytán már gátlások nélkül asszociáló elme produkál Gulácsyban. Mintha történetesen ópiumot szívott volna, miként a hasonló élményekről számot adó orvos író, Csáth Géza. Érzékenyséjük védtelenné tette őket a valósággal szemben, esendőségük kiszolgáltatottá, és ők ebben a teljes csőddel fenyegető helyzetben akarták igazolni, illetve megteremteni a létezést magát. A legfesztelenebb állapotot keresték, és a legeszköztelenebb, legpusztább helyzetbe jutottak: Csáth morfinista lett, és Gulácsy az álmodozó lovag, megőrült.⁴⁷

5.2 Irodalom

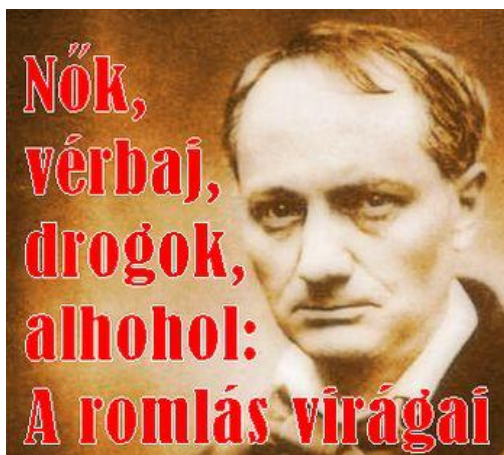
A francia Pimodán egy korszakban a kétségbeesett s magukat koruktól erőnek erejével elválasztó íróknak és művészeknek felejtő helye volt. Egy hotel a Szajna bal partján, melynek titkos helyiségében a „szent ópiumtól” nyerték az enyhülést azok, akiket Párizs, a világ, vagy az élet megcsömörlesztett, s akik valamivel többnek hitték magukat.⁴⁸

---

⁴⁷ Szabadi Judit: Gulácsy, Corvina Kiadó, 1969.

⁴⁸ Kelecsényi László: Csáth és a homokember, Noran Libro Kiadó, 2009., 88. o.

5.2.1. Charles Baudelaire

Charles Baudelaire (1821-1867) - francia költő és művészeti esszéíró-kritikus -, akit túlzás nélkül nevezhetünk a világirodalom egyik legjelentősebb alakjának, nagy rajongója volt az abszintnak és az ópiumnak. Szenvedélyeinek egy időben a Hotel Pimodan egyik különtermében hódolt hasonló érdeklődésű barátaival és pályatársaival - bizonyos elméletek szerint ott kezdődött el a modern költészet. Később leszokott a narkotikumokról, a keletkező hiányt pedig nőkkel, szesszel és versekkel kezelte. (Ugyanígy volt ezzel Paul Verlaine is, csak ő az abszint és a drogok mellett nem nőkre, hanem fiúkra vadászott.)

A modern francia líra legelső nagy költője Charles Baudelaire volt. Párizsi polgárcsaládból származott. Amikor megszületett, édesanyja 27, apja 61 éves volt. Az apa halála után a fiatal, csinos özvegy feleségül ment egy nagy karrier előtt álló katonatiszthez. Az új házasság a gyermek számára szerencsétlenséget, szakadatlan összeütközést, rengeteg szenvedést hozott. Később szakított családjával, s a maga ízlése szerint alakította életét. Bohém, züllött, különc életmódja, különböző kábítószeres élvezete, egy mulat színésznővel való szerelmi kapcsolata egyre mélyebb, megalázó nyomorba taszította. Hitelezői elől menekülve, Belgiumban érte a súlyos betegség, s teljesen elszegényedve halt meg.

Életét és költészetének témáit is végletes ellentétek jellemzik. Mesterséges gyönyörök mámorában, bűnben és szennyben élt, de valójában a tisztaság megszállottja volt. Egyre mélyebbre hullt a földi élet poklába, közben lelke a "lét fölött lebegett", "túl a szférák örök csillagöves határán". Egy fokozatosan elzüllő félvér nőhöz, a "fekete Vénusz"-hoz láncolták erotikus vágyai, s ugyanakkor éveken át kereste a biztonságot és az üdvözülést a

tiszta, anyagi szerelemben. Rendetlen és szertelen életet élt, de folyton a rend, a rendszeresség után sóvár ott. Egész léte hatalmas lelki dráma, örökös vergődés a kiábrándító való és a valóság fölé emelő eszmények között.

A romlás virágainak második, bővített 1861-es kiadása után Baudelaire a fiatal költők és irodalmárok művészi példaadója lett, a modern költészet legnagyobbjaként tekintettek rá. Próza-költeményei és a romantikával foglalkozó esztétikai írásai befolyásolták több írónemzedék nézeteit. A dekadens életérzés irodalmi megszólaltatója, a szimbolista költészet jelentős alakja, egyszersmind a szecesszió előfutára. A legnagyobb hatást Rimbaud-ra és Verlaine-re, költészetükre tette.

A leginkább *Les Fleurs du Mal* *A romlás virágai* címen 1857-ben közreadott - a szenteskedő olvasókat kipécéző - versgyűjteményéről ismert Charles Baudelaire a klub logikusan gondolkodó tagja volt. A könyvbe gyűjtött megjelent verseiért az ügyészség „istenkáromlás” és „erkölcsgyalázás” miatt perbe fogta, Baudelaire-t a könyv megcsonkítására kényszerítették. A költő alkohol- és ópium-mámorba menekült. Híres kicsapongásairól és egzotikus ízléséről, ami minden bizonnyal fogékonnyá tette bármilyen új kábítószerre, de az igazság az volt, hogy csak ritkán merült el az ilyen élvezetekben.

A mesterséges mennyországok című kötetbe a kor legfőbb bódító szereiről – a hasisról, az ópiumról és a borról - írt esszéit gyűjtötte össze. A „mesterséges mennyországok” Baudelaire-féle leírása már csak azért is érdekes olvasmány, mert a különböző kábítószeres hatások bemutatásán túl a költő olyan erkölcsi kérdéseket is felvet íásaiban, amelyek ma, az általánossá vált drogfogyasztás korában különösen aktuálisak. A költő leírja a kábítószer által kiváltott hatások gyors egymásutánját, az érzelmek hullámválását, és bár elismeri, hogy a drogoknak köszönhetően kitágul a világ és felerősödnek az érzékek, mégis elutasító a drogokkal kapcsolatban. Úgy véli ugyanis, hogy az ópium és a hasis "szolgáskorba taszítja a szellemet".

Baudelaire úgy vélte, hogy a hasisfogyasztónak valószínűleg ha nem is testi, de lelki problémákkal kell szembenéznie. A *Mesterséges mennyországok* a „Morál” címet viselő fejezettel zárul, melyben Baudelaire kijelenti, hogy bár a hasis egyértelműen erősíti a képzeletet és ennél fogva a kreativitást, nagy annak a veszélye, hogy mindezek a folyamatok a drog uralma alá kerülnek. Katasztrófával ér fel, ha egy tehetséges művész azt hiszi, hogy csak „felpörögve” képes alkotni. Végezetül a hasis felőrli a személyiséget, és

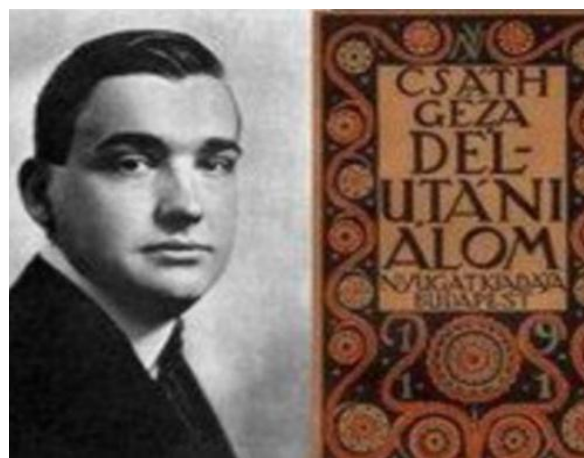
ez elfogadhatatlan. Baudelaire egy barátnéhez hasonlította az ópiumot: „... *egy öreg és borzasztó barát, telve cirógatással és csalással*”.

A hasismámor leírása orvosi szempontból is kitűnő a Mesterséges mennyországokban. Baudelaire szabatosan összefoglalja, milyen jellegzetes hallucinációk ébresztője a hasis, s mennyire nem teremt semmi újat. Az ember önmagát látja a hasis révületében, mértéktelenül érzékenyre-izgatottra ajzottan, kivetítve térből és időből. A vízió révülete aztán könnyen lidércnyomássá változhat: a kép szenvedésbe fordul, az öröm borzalomba: valami rettentő rémület ragad torkon, térdét a gyomrunkra feszítve, fantasztikus súlyával a földre teper, és semmivé lapít.

49

5.2.2 Csáth Géza

50

⁴⁹ www.libri.hu (letöltve: 2013. 10. 25.)

Csáth Géza feltehetőleg nem ismerte Baudelaire könyvecskéjét, de annál inkább ismerhette Ady Endre történelmi tapasztalatokra épülő, a *Nyugatban* folytatásokban megjelent cikksorozatát. A Pimodán-cikk elsősorban az alkohol rabságáról szól, és a történelmet kárhoztatja a tévutakra futó boldogságkeresése miatt.

Csáth Géza, eredeti nevén Brenner József Szabadkán született 1887-ben született magyar író, orvos, zenekritikus. Csáth nem csupán írt, zenélt és zenét szerzett, hanem rajzolt és festett is; ezért is nevezte őt Kosztolányi Dezső – az unokatestvére – „hármasművésznek”.⁵¹ Anyja korán meghalt, főügyész apja későbbi feleségével együtt nevelte. Szenvedélyesen zenélő apja hegedűművészt akart nevelni belőle, de Csáth festő akart lenni. Alkotásvágya miatt Csáthnak nem volt türelme gyakorolni, festményeit pedig a rajztanára kinevette, és csak elégségesnek ítélte. Írásait viszont környezetük már korán értékelte. A *Bácskai Hírlap* közönségének 14 éves korában mutatkozott be mint zenekritikus, de tizenhét éves koráig nagyon keveset írt. Nyolcadikos gimnazistaként Bródy Sándornak, a *Jövendő* akkori főszerkesztőjének küldte el *A kályha* című novelláját. Ekkor kezdett komolyabban foglalkozni az írással. Az érettségi után a Budapesti Orvosi Egyetemen tanult, az anatómia és az élettan lekötötte minden idejét. 1909-ben szerezte meg orvosi diplomáját, majd Budapesten az Elme- és Idegkórtani Klinikán (ma a Semmelweis Egyetem Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinikája) kezdett dolgozni gyakornokként. 1906-tól a *Budapesti Napló*ban jelentek meg írásai, de más lapokban is publikált. A *Nyugat*nak 1908-as alapításától munkatársa volt. Ideg- és elmeorvosi munkásságának kiemelkedő alkotása az *Egy elmebeteg nő naplója* (elmeorvosi tanulmány), mely – saját naplóját leszámítva – egész munkásságának legnagyobb szabású darabja. Ebben egy paranoiás nő kórképét írta meg, melyben a hagyományos pszichiátria és a pszichoanalízis szempontjai keverednek. Többek között ez a mű ihlette Szász János filmrendező *Ópium – Egy elmebeteg nő naplója* című filmjét, mely a 38. Magyar Filmszemlén négy díjat is nyert. (Szász 1997-ben a *Witman fiúk* című Csáth novellát is megfilmesítette.)

A klinikán folytatott tevékenysége, az ott szerzett tapasztalatai, élményei szervesen beépültek írásművészetébe, az elsők között foglalkozott a freudi pszichoanalízis elméletével. 1910 áprilisában tuberkolózis gyanújával fordult orvoshoz, s mikor orvosa megerősítette felvetését, kétségbeesetten a morfiumhoz menekült. A menekülésből

---

⁵⁰ www.keptar.oszk.hu (letöltve: 2013. 10. 25.)

⁵¹ Szajbély Mihály: Csáth Géza, Gondolat Könyvkiadó, 1989., 93. o.

pusztító szenvedély lett, amelynek halálos öleléséből soha többé nem tudott megszabadulni és szervesen beépültek írásművészetébe.⁵²

Csáth első szenvedélye nem a morfin, hanem a szex volt, majd ebbe a képbe léptek be nála a különféle szerek. A nőkhöz való viszonya kifejezte az író rendkívüli nárcizmusát és morális korlátainak hiányát a hűtlenség és a partnerválasztás vonatkozásában. A második szenvedélye a morfinizmus, amely becslések szerint élete kilenc évét ölelte fel. Kezdetben a szer az élvezetek fokozására szolgált, a nagybetűs Élet öröméhez vezető fő eszköz, egészen a függőség rövid idő alatt bekövetkező állapotáig. Ezután váltás következett: folyamatos küzdelem a szerhatás ellen, háttérbe szorult az eksztázis, és nőtt szenvedése. Váltogatta mérgeit, a morfiumot a pantoponnal és az ópiummal, de ezekbe egyre jobban belebonyolódott. Felesége Olga – akit később lelőtt – már szerfüggőként ismerte meg, és tudott szenvedélyéről. Levelezésükből az is kiderült, hogy Olga a morfint „gyógyszernek” tekintette, és segítette férjének droghoz jutni. Összességében Olga a szerfüggést – az adatok szerint – inkább tűrte, mintsem, hogy lépéseket tett volna annak megszüntetésére. Valódi elvonókúrára törekvést kevésbé lehetett tapasztalni nála, a túrheterofizikai rosszulléttől sarkallva többször elhatározta, hogy leszokik szenvedélyéről és bezáratta magát egy szanatóriumba, de már bementelekor a cipőbőre alá csempészte a morfiumot. Csáth számára a szer jelentése sokrétű lehetett. Bálványozott és rettegett tárgy, amely csak az M és P titokzatos kezdőbetűk által szerepelt naplójában.

Csáth 1910. április 19-én, hajnali fél hatkor használt először morfiumot, amire ettől kezdve tudatosan rászokott, mert érdekelte annak tudatmódosító hatása. Először azért nyúlt a szerhez, mert tüdőbajt diagnosztizáltak nála. Morfinista szenvedélyét azonban csak rövid ideig sikerült kordában tartania. A morfium hatása alatt szerzett élményei irodalmi művein erősen érződnek, melyekben az ideggyógyászat akkori eredményeit is felhasználta, orvosi megfigyeléseinek irodalmi keretet adott. 1911-ben jelent meg a *Délutáni álom* című elbeszéléskötete, amelyben többek között ezen tapasztalatokat dolgozta fel.

Csáth naplójában percnyi pontossággal rögzítette azt az időpontot, amikor először nyomta bőre alá a morfiumos fecskendőt, s rögzítette azt a lelkiállapotot, amelyben tettét elkövette. Ettől kezdve haláláig kisebb vagy nagyobb ingadozásokkal a morfinizmus rémével viaskodott. *Ópium* című novellája, amely az *Egy ideg orvos levelesládájából* alcímet viseli, hű képet ad lelkének démonairól.

---

⁵² Interpress Magazin, 2007. március VI. évfolyam, 3. szám: Csáth Géza

Kétféle ember létezik, aki mer, és aki nem mer. Az alapvető különbséget az ópiumot használó és nem használó ember között a megélt gyönyör drasztikus különbsége adja. A drogfogyasztás nélküli élet felszínes, egyszerű, érthetetlen rendszerekhez alkalmazkodó, márpedig ily élet során sok gyönyör nem juthat el az emberiséghez. Aki él tudatmódosító szerekkel az lát, tud, él, és az örökkévalóság egy piciny szeletét (mely jóval több, mint amit a mindennapi ember kap,) teszi magáévá. Így szól a novella elbeszélőjének álláspontja. Ez a narrátor egy széthullott, fizikailag gyenge személy: fájdalmat okoz neki mindaz, ami a legtöbbeknek az életet jelentené. A fény, a víz, a társaság, a hang, az ébredés, a józanság és minden, ami van, csak kín. Mindezt a szenvedést a narrátor, a fájdalmat erősen csillapító ópiummal csökkenti a nap tizennégy órájában.

A szer új síkokat nyit meg számára, és egy teljesen új létet tapasztal meg, ami külső szemmel láthatatlan. Ő nem köztünk él, hanem egy csakis önmagában létező világban. Ebben a világban az idő is sajátja, s jóval gyorsabban halad előre, mint objektíven. Itt a gyönyör mámorít, de vajon mi is lehet ez? A tudatmódosító szerek elősegítik a tudatalatti felszabadulását, önnön személyiségünk kiismerését, ez felfogható gyönyörnek. Ez, a tudatalatti felszabadulása túl van az eddig ismert négy dimenzión. A pont, a sík, a tér és idő mind eldeformálódnak.

A novella két értelmezést enged számomra, mivel a testi-és lelki világ teljesen elkülönül. Választás elé állít, vajon fizikailag leépülni, de tudni éri-e meg jobban, vagy épp fordítva. Az ópium tartós fogyasztásával az *élethossz 10 fennmaradó évre* rövidül. Az elbeszélő szerint *ez több millió év megélését jelenti pszichikailag*. Az ópiumfüggőséggel párosuló életstílus fájdalomra, és szenvedésre kötelez, a gyönyör és a gyötrelme szorosan összekapcsolódik. Az elbeszélő meg van róla győződve, hogy ezt mind megéri ez a sok-sok, fejben megélt év.

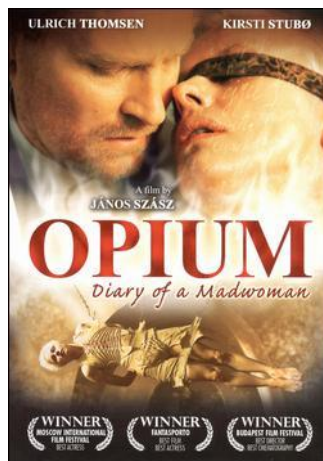
Csáth valószínűleg 1910 áprilisa előtt is fogyasztott morfiumot, csak éppen nem injekció, hanem ópiumpor formájában. Azon az április hajnalon csupán az egyik kevésbé súlyos formáról tért át a másik, sokkal veszélyesebb adagolási módra.⁵³

Titkos nagy író maradt sokáig, s ha sokan tudták is mekkora tehetség volt, megbélyegezte őt a drog, és a tény, hogy gyilkos. Leszögezhető, hogy Csáth Géza már akkor nagyon jó író, nagy tehetség, nagy ígéret volt, mikor először szúrta magába a tűt. Nem a szer szabadította fel fantáziáját, tette naggyá és sikeressé a kései utókorban. Hogy még jobb lett

---

⁵³ Harmat Pál: Csáth Géza, mint elmeorvos, Nap Kiadó, 2004.

volna tőle, mint író? Ezt nem lehet állítani. Hogy rontott rajta? Ez egészen bizonyos. „Csáth Géza morfinista volt, és – közvetlenül – a morfium ölte meg őt, harminchárom éves korában.”⁵⁴

5.3. Zene

Tetszik, nem tetszik, ciki vagy menő, a kábítószeres és a (pop)zene kezdetektől fogva összetartoznak. A drogozás a bohém művész és a rock-rebellis imázs kötelező eleme, a rock and roll mitológia alapvető része. Egy rocksztártól egyszerűen elvárják az emberek, hogy nyomjon valamit. Persze, sokszor praktikus oka is van a szerzésnek. A zenészek nem úgy élnek, mint egy átlagember, mikor más alszik, ők színpadon vannak, turnék miatt hónapokig nem látják a családjukat, ha van egyáltalán, rajtuk van a nyomás a közönség, a lemezcég és a menedzserek részéről. Használják a speedet és a kokaint, hogy bírjanak dolgozni, a füvet idegnyugtatónak, a heroint meg fájdalomcsillapítónak. „A drogok és az alkohol valahol teljesen megbízható dolgok – mert azt kapod tőlük, amit vársz. Szúrsz egy löket heroint, a következőnek ugyanaz lesz a hatása. Kicsit pervers módon stabilitást adnak egy olyan instabil világban, ahol sosem tudhatod, az új lemezt megveszik-e az emberek, eljön-e valaki a következő koncertre” – magyarázta Carol Topolski angol pszichológus és író. És a szerek nyilván a kreativitást is serkentik, bár ha valakinek nincs elég tehetsége, bevehet egy egész gyógyszeres tárat, akkor sem fogja megírni minden idők legjobb albumát. Íme a lista – csak a legismertebbek – a zene drogos világából: Beatles, Elvis Presley, Jim Morrison, Janis Joplin, Jimi Hendrix, Ray Charles, Bob Dylan, Jerry Lee

⁵⁴ Kosztolányi Dezső (irodalmi gyászbeszéde, Nyugat, 1919. december, 16-17. szám)

Louis, Bob Marley, Freddie Mercury, Elton John, David Bowie, Oasis, Kurt Cobain, Dave Gahan, Rolling Stones, Aerosmith, Guns N' Roses, Pete Doherty, Courtney Love, Whitney Houston, Madonna, Amy Winehouse és még sokan mások.

Rengeteg dal dicsőíti a drogokat: Dillinger: Cokane In My Brain, Shamen: Ebeneezer Goode, Cypress Hill: Hits From The Bong; de legalább annyit össze lehet szedni, amik arról szólnak, milyen rosszak: The Verve: The Drugs Don't Work, Grandmaster Melle Mel: White Lines (Don't Do It), Neil Young: The Needle And Damage Done stb. Írtak már ódákat a dealerről: The Velvet Underground: I'm Waiting For The Man, de arról a szenvedésről is, amivel az elvonás jár: John Lennon: Cold Turkey. Van, aki nyíltan beszél róluk: JJ Cale: Cocaine, The Velvet Underground: Heroin, van, aki ügyes szóvirágok mögé rejt, szerelmes dalnak: The La's: There She Goes vagy motorműködési útmutatónak álcázza: Sub Bass Monster: 4 ütem, és van, aki az ördögi körét is bemutatja egy lemezcímmel: Spacemen 3: Taking Drugs To Make Music To Take Drugs To.

Young (1973) a hippikultúra és annak droghasználata közötti összefüggéseit vizsgálva azt írja, hogy a drogos szerep elsősorban a középosztálybeli értékekről való eltávolodás, társadalomból történő kivonulás szimbolikus univerzumának egy fontos tartozéka volt. A droghoz fordulás leginkább a munka megvetését, a hedonizmust igyekezett kifejezni. Természetesen a hippikultúrán belül ennek voltak eltérő, mérsékeltebb, kevésbé elutasító és hevesebb, határozottabb megnyilvánulási formái, amelyek a szubkultúrán belül újabb szubkultúrák kialakulásához, illetve ahhoz kapcsolódóan eltérő droghasználathoz vezettek.⁵⁵ A 20. század ötvenes és hatvanas éveiben a fiatalok, főként a serdülők, mindenben igyekeztek bálványaik életstílusát utánozni és ez nem csak az öltözködésre és a hajviseletre vonatkozott, hanem a droghasználatra is.

Az új zenei stílus és a kábítószer-élvezet közötti legközvetlenebb kapcsolatot vitathatatlanul a reggae jelenti, mivel ez a Jamaicában született könnyed karibi muzsika olyan vallási elemekkel teletűzdelt „filozófiával” társult, melynek a marihuána szívása integráns részét képezte, és Bob Marley, Peter Tosh (Legalize it...) nyíltan propagálták a drogok használatát.

---

⁵⁵ Rácz József: Leszakadók, A társadalmi kirekesztődés folyamata, La' Harmattan Kiadó, 2007. , 108. o.

5.3.1 The Beatles

56

A The Beatles angol rockzenekar volt, a rockzene egyik legnagyobb hatású és legsikeresebb zenekara, amely 2004 végéig világszerte több mint 1,3 milliárd lemezt adott el, többet mint bármely más együttes. A művészetek bármely ágát is nézve, kevesen voltak, akik népszerűségükhöz, kritikai elismertségükhöz és széles körű kulturális hatásukhoz mérhetőek. Az együttes tagjai John Lennon, Paul McCartney, George Harrison és Ringo Starr, mindannyian Liverpoolban születtek. A zenekar elsődleges dalszerzői Lennon és McCartney voltak. A pop és rock mellett folk, country, rockabilly, blues, soul és sok más is vegyült zenéjükbe. Több új zenei irányzatnak voltak az úttörői, ezek közé tartozik a hard rock („Helter Skelter”, „Revolution”) és a pszichedelia („Strawberry Fields Forever”). Szintén először használtak dalaikban komolyzenei megoldásokat, nagyzenekari hangszereket, vagy éppen egy egész nagyzenekart. Többek között nekik köszönhető a mai szintetizátor elődei és különféle elektronikus effektek meghonosítása a zenében, előszeretettel használtak például visszafordítva lejátszott hangszalagokat, olyan hangzásvilágot hoztak létre, ami az akkori technikai körülményekhez képest rendkívül újnak hatott. 1963-as feltűnésük igazi szenzációt jelentett az Egyesült Királyságban, fiatal, sikoltozó és ájuldozó lányok tömegei követték őket; a brit sajtó a „Beatlemánia” nevet akasztotta jelenségre. Ez 1964 elejére áterjedt Észak-Amerikára és az együttes hamarosan világszerte népszerű lett. Öt év alatt korai sikereik kétségtelenül egyszerű zenéjét (mint a „She Loves You” és az „I Want to Hold Your Hand”) művészi, igényes dalokká fejlesztették. Ők írták a dalaikat, feszegették a stúdiók felvételi lehetőségeinek határait, minden lemezük új, addig példa nélküli hangzásvilágot ért el, mindezekkel hosszútávú

⁵⁶ www.fartoonsblog.blogspot.com (letöltve: 2013. 10. 26.)

befolyást gyakoroltak a rockzenére. Filmeket készítettek, a sajtó minden lépésüket követte és mintegy szimbolikus vezetői lettek az 1960-as évek ellenkultúrájának, nyilvánosan kutatva a keleti miszticizmust, a tudatmódosító szereket és a forradalmi politikát. Az együttes 1970-ben oszlott fel.

A XX. század második felének az ifjúság soha nem látott nagy tömegeit lázba hozó zenei forradalmát a Beatles átütő sikere vezette be. A Beatles popzenéjét – melynek akár halkán is élvezhető gyönyörű melódiai képezték az alapját –, már rögtön összekapcsolták a droghasználattal, aminek a magyarázata a „Yellow submarine”-ban fedezhető fel, ez ugyanis egyértelműen utalt a sárga kapszulákban kapható amfetaminkészítmények hatására.⁵⁷

1965 körül divatos lett az LSD - ami az Egyesült Államokban 1966 végéig legális volt -, és mindenki mert még nagyobb, és színesebbet álmodni. Az hagyján, hogy mindenki Buddhával vagy Istennel beszélgetett, de egyesek már azt hitték, az egész világot fogja megváltoztatni a cucc, az „új öntudat” és a „forradalom” lettek a kulcsszavak. Megnőttek a hajak, kinőttek a bajszok, színesek lettek az ingek és eltűntek a zenekarnevek a dobokról. Az LSD-vel ismerkedett az egész Beatles, amikor a színes, optimista, elvarázsolts, vibrálás *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* (magyarul *Bors őrmester Magányos Szívek Klubjának zenekara*) lemez készült, rajta a Lucy in the Sky with Diamonds című dallal 1967-ben. A The Beatles állandó marihuána fogyasztása és növekvő LSD adagjai nagy hatást gyakoroltak az album stílusára és hangzására; szándékosan keresték a pszichedelikus hatást tükröző effekteket és témákat.

---

⁵⁷ Bayer István: Drogok és emberek, Focus Kiadó, 2005., 409. o.

Lucy in the Sky with Diamonds

Picture yourself in a boat on a river

With tangerine trees and marmalade skies
Somebody calls you, you answer quite slowly

A girl with kaleidoscope eyes
Cellophane flowers of yellow and green
Towering over your head
Look for the girl with the sun in her eyes
And she's gone

Lucy in the sky with diamonds
Lucy in the sky with diamonds
Lucy in the sky with diamonds

Aaaaaaaaaah

Follow her down to a bridge by a fountain
Where rocking horse people eat marshmallow pies

Everyone smiles as you drift past the flowers

That grow so incredibly high
Newspaper taxis appear on the shore
Waiting to take you away
Climb in the back with your head in the clouds
And you're gone

Lucy in the sky with diamonds
Lucy in the sky with diamonds
Lucy in the sky with diamonds

Aaaaaaaaaah

Picture yourself on a train in a station
With plasticine porters with looking glass ties

Suddenly someone is there at the turnstyle
The girl with the kaleidoscope eyes

Lucy in the sky with diamonds
Lucy in the sky with diamonds
Lucy in the sky with diamonds

Aaaaaaaaaah

Lucy in the sky with diamonds
Lucy in the sky with diamonds
Lucy in the sky with diamonds

Aaaaaaaaaah

Lucy in the sky with diamonds
Lucy in the sky with diamonds

Luca a Semmiben Diadémokkal

Képzeld el magad egy csónakban egy folyón

Mandarinszínű fákkal és lekvár éggel
Valaki megszólít, igen lassan válaszolsz
Egy kaleidoszkópszemű lánynak

Celofánvirágok, sárgák és zöldek
A fejed fölé tornyosulnak
Keresnéd a napszemű lányt
De már el is tűnt

Luca a semmiben diadémokkal
Luca a semmiben diadémokkal
Luca a semmiben diadémokkal

Aaaaaaaaaah

Kövesd a hídig a szökőkúton túl
Ahol hintalovas emberek mályvacukros pitét esznek

Mindenki mosolyog, ahogy elsuhansz a virágok mellett

Amik oly elképesztő magasra nőttek
Újságpapír-taxik jelennek meg a parton
Várják, hogy elvihessenek
Beszállsz hátulra, fejed a felhők közt
És már el is tűntél

Luca a semmiben diadémokkal
Luca a semmiben diadémokkal
Luca a semmiben diadémokkal

Aaaaaaaaaah

Képzeld el magad egy vonaton egy állomáson

Gyurma hordárokkal nagyító nyakkendővel
Hirtelen valaki megjelenik a forgóajtónál

A kaleidoszkópszemű lány
Luca a semmiben diadémokkal
Luca a semmiben diadémokkal
Luca a semmiben diadémokkal

Aaaaaaaaaah

Luca a semmiben diadémokkal
Luca a semmiben diadémokkal
Luca a semmiben diadémokkal

Aaaaaaaaaah

Luca a semmiben diadémokkal
Luca a semmiben diadémokkal

Az egyik leghíresebb Beatles-szám, a *Lucy in the Sky with Diamonds* nemcsak a kezdőbetűk játékában, hanem zenéjében és szövegében is tükrözi azt az állapotot, amelyben íródott, határozottan érzékelhető a hallucinogén anyagok fogyasztása okozta sajátos látásmód. A dalt John Lennon kisfiának, Juliannek egyik rajza inspirálta, amelynek a kisfiú a „Lucy az égben gyémántokkal (Lucy in the sky with diamonds)” címet adta. A dal azonban a megjelenése után felháborodást, másrészt vitákat váltott ki. A BBC be is tiltotta, mert feltételezték, hogy a Lucy in the Sky with Diamonds kezdőbetűi az LSD-re utalnak, amitől természetesen az együttes tagjai elzárkóztak. Az igazság kedvéért meg kell jegyezni, hogy John Lennon és Paul McCartney tagadta, hogy a szám címe az LSD-re utalna, és azt állították, hogy Lennon négyéves kisfia, Julian adta ezt a címet egy iskolai rajzának. Mindez azért érdekes, mert egy másik dalukban már nyíltan énekelnek kábítószeres élményekről.

58

59

---

⁵⁸ Lennon négyéves fiának, Juliannek rajza, melyet 2007. június 1-jén a Daily Mail Online jelentetett meg. www.friki.net (letöltve: 2013. 10. 26.)

A dal címe alapján legtöbbször azonnal egy gyerekdalra gondolnának, amit az anya énekelhet lefekvés előtt gyermekének. A szöveget átfutva azonban nyilvánvaló, hogy a szerző egy drogos látomását örökíti meg, amire a cím rövidítése (L.S.D.) is utal. A dal elég bonyolult felépítésű, ami jellemző a későbbi Lennon–McCartney szerzeményekre. A dallam nagyon egyszerű, ezt bonyolítja John Lennon éneke, George Harrison tamburajátéka és Paul McCartney, aki Lowrey orgonán játszott. John Lennon később több interjúban elpanaszolta, hogy a dal nem olyan lett, amilyennek szeretne volna. Sok eredeti ötlet kimaradt belőle. Lennon ezt az akkori intenzív LSD fogyasztásának tulajdonította, ami szokatlanul passzívvá és engedékennyé tette őt. Paul McCartney sokáig azt hangoztatta, hogy „*Mi addig nem észleltük az LSD kezdőbetűit, amíg később rá nem mutattak. Ezután persze az emberek nem hittek nekünk.*” John Lennon egy 1971-es interjúban hozta fel ezt, ahol a többi dal címében is keresett hasonlót, hogy bebizonyítsa „*nem betűztek ki semmit*”. Mark Lewisohn könyvében George Martin - zenei producer, az „ötödik Beatle”- is tagadta, hogy a dal az LSD-ről szólna. Viszont Paul McCartney egy 2004-es interjúban elismerte, hogy a dalt nemcsak Julian egyik képe inspirálta, hanem eléggé nyilvánvalóan az LSD is. Szerinte Lennon érdekes szövege, azonban nemcsak a drogoknak köszönhető, hanem Lewis Carroll írásainak, amit John előszeretettel olvasott. George Martin szintén elismerte Carroll és Dylan Thomas befolyását Lennon dalszövegein.⁶⁰

5.3.2 Kiss Tibor – Quimby

61

---

⁵⁹ Lucy O'Donnell (letöltve: 2013. 10. 26.)

⁶⁰ www.wikipedia.org (letöltve: 2013. 10. 26.)

⁶¹ www.blikk.hu (letöltve: 2013. 10. 26.)

A Quimby magyar alternatív rockegyüttes, a hazai zenevilág - dolgozatom témájának szempontjából - „jeles képviselője”. Epikus, sanzonos hangvételű dalok, expresszív zenei világ, erőteljes előadásmód, szimbolikus szövegvilág jellemzi, melyet helyenként népi elemekkel fűszereznek. A zenekar igen népszerű minden korosztály körében. Az idősebb korosztályt főleg unplugged koncertjeikkel és színházi megjelenéseikkel hódították meg. Egyik legnépszerűbb sikerdaluk a *Most múlik pontosan* című dal.

Kiss Tibor képzőművész, dalszövegíró, a Quimby gitáros frontembere, előadóművész. Zenei ízlésére a sokoldalúság a jellemző. Zenei teljesítménye mellett költőként is számon tartják, dalszövegei sokak szerint önálló versekként is megállják helyüket, válogatott művei megjelentek *Ventilátor blues* címmel. A zene és a dalszövegírás mellett képzőművészettel, festéssel is foglalkozik. Érzékeny, depresszióra hajló természete miatt, élete során többször válságba került. Eredetileg képzőművész akart lenni, 16 éves kora körül kezdett a zenével komolyabban foglalkozni. A gitározást autodidakta módon művelte, a dunaiújvárosi Münnich Ferenc Gimnázium *Október* nevű rockzenekarában játszott bátyjával Kiss Endrével, Mikuli Ferenc basszusgitárossal és Varga Livius énekesdobossal. 1991-ben megalapították a Quimby együttest, majd 1995-ben Varga Liviussal New Yorkba utazott, ahol három hónapot töltöttek.⁶² Amerikai zenei élményei nagy hatást gyakoroltak művészetére, innentől kezdve magyar nyelven ír dalokat, ekkor születik a Majomtangó című szám is, majd később a Diligramm mely szakmai áttörést és közönségsikert hozott. Az 1991-ben alakult zenekar 2002-ig kiadott lemezein, nyomon követhető a dalok szövegeiben a kábítószeres használat és azok hatásai. A zenekar tagjai két végén égették a gyertyát.

A zenekaron belül Kiss Tibor énekes, gitáros, szövegíró az, akit mindenképpen meg kell említeni. A dalszövegekért felelős énekes nem csak a dalok szövegeiben, azok stílusában - melyekre leginkább a kötetlenség, a szabad asszociáció jellemző -, hanem személyes magatartásával is jól illusztrálta a tudatmódosító szerek hatásait, következményeit.

Példaként említhető az 1999-ben megjelent „Ékszerelmére” című albumukon „Libidó” című számuk következő sora: „*Lábtörlőmön üldögél Aladdin. Kezit csókolom madám Heroin.*”

---

⁶² Népszabadság, 2007. január 12., www.nol.hu

63

Nehéz elképzelni, hogy valóban Aladdin üldögél Kiss Tibor lábtörlőjén, már csak azért is, mert egy mesebeli figuráról van szó, annál inkább elképzelhető, hogy a heroin tudatmódosító hatása miatt érzékeli ezt a víziót.

Egy másik példa az „Unom” című dalban elhangzó szöveg: *„Unom a diler-t, unom a pápát, a szenteltvizet és a marihuánát.”* A sor a teljes érdektelenséget és a végletekbe hajló állapotokkal sem kiegészítő létet tükrözi.

2002-ben ez az állapot odáig vezetett, hogy a zenekar felfüggesztette működését, Kiss Tibor a zenekar frontembere pedig saját elhatározásából elvonókúrán vett részt. A már akkor népszerű együttes további működése bizonytalanná vált. Kiss Tibor hosszú éveken keresztül kísértettek a drogok és a gyógyszerek, intézményről intézményre járt, míg nem a komlói elvonón töltött időszak után végre megszabadult a démonaitól. A hazai rehabilitációs intézet munkáját dicséri - a saját elhatározás szükségszerűsége mellett -, hogy a 2005-ben megjelent „Kilégzés” című album dalszövegei egy, már gyógyult ember önvallomásaként értelmezhetők. Talán egyik legismertebb, a „Most múlik pontosan” című - sokak által félreértelmezett – dalukban is ennek ad hangot: *„Nem vagy itt jó helyen, nem vagy való nekem, villámlik, mennydörög, ez tényleg szerelem.”* Ezek a sorok nem a szerelemről, hanem a drogról való leszokás nehézségeiről szólnak.

Kiss Tibor már évekkel ezelőtt nyíltan felvállalta drogfüggőségét. Vallomása szerint életvitelének köszönhetően szép lassan kezdett kimerülni, idegrendszere kikészült, fizikálisan és lelkiileg is bekattant. Érezte, hogy valami nagy baj van, de nem tudta megfogalmazni pontosan, micsoda. Aludni sem tudott. Ettől váltott menekülőre az agya, ami negatív dolgokat szült. Minden elől menekülni próbált. Valahogy úgy élt, hogy este

---

⁶³ Saját „játék”

hat-hét óra között felkelt, naponta kétszer lement az éjjel-nappaliba, egyszer valamikor délután egy kínaiba, és egy üveg whisky hogy tudjon aludni. De mivel nem tudott aludni, bevitték egy kórházba, akkor és ott rákattant a gyógyszerekre. Akkor még nem tudta, hogy igazából függőségről volt szó, bár akkor Kiss Tibi már rendszeresen, napi szinten „adott a testének”. Egész nap be volt állva. És jöttek a hivatalos dealerek, jöttek a gyógyszerek. A gyógyszerek megmentették időlegesen, mert legalább aludni tudott. Leszedálták. Igen ám, csak machinálni kezdett velük, ide-oda sakkozott az anyagokkal. Viszont kizárólag gyógyszerekkel nem tudott létezni, mert akkor el volt tompulva...és valahogy a sakkozás nem jött össze. Az életének volt nagyon nehéz időszaka, alkohol-, gyógyszer- és drogfüggő volt. Létnyomorultságba süllyedt, testi-lelki szegénységben szenvedett. Harminc éves korára teljesen leépült, majdnem belehalt saját nyomorúságába. Kórházról kórházra járt, hajléktalanokkal élt együtt saját otthonában. Végül eljutott Komlóra egy rehabilitációs központba, ahol egyéves kemény munka eredményeképp visszakerült az élet körforgásába. Mint mondta: nem hitt benne, hogy valaha is kijut a nyomorúságából. De olyan emberek közé került végre, akik tenni akartak gyógyulásukért.⁶⁴

A felépülés sokáig tartott. Megtanulta: nincs az a rossz helyzet, amit még ne tudna tovább rontani, negatív gondolatokkal, rossz közérzethez való ragaszkodással, kilátástalan gondolatmenettel. A közösség energiája azonban segített neki, hogy a feneketlennek tűnő kútból kijusson. Kiss Tibi élte életét, nem látta veszedelmesnek. Úgy érezte saját erőből bármikor ki tudna ebből lépni. A külvilág már figyelmeztette, de művészemberként sokkal toleránsabbak voltak vele. Aztán egyik nap összeesett és már nem is tudott felállni. Kiszolgáltatott helyzetbe került. Az automatikus reakció a mások hibáztatása és az önsajnálát volt. Nem a megoldással foglalkozott, hanem a problémával. A komlói közösségben változott meg a nézete. Akaratgyengének mondják a szenvedélybetegeket, de az énekes szerint pont, hogy erős akaraterővel bírnak, hiszen minden áron akarják szenvedélyük tárgyát. Éppen ezért az ő életében is van, amit elkerül, mivel nem akar hazardírozni. Megjárta a poklot, és nem akar visszamenni. Kiss Tibor a remény embere: „Meg lehet csinálni! Van szabadulás!”

---

⁶⁴ www.passzio.hu: Kvázi csoda – interjú Kiss Tibivel, a Qiumby frontemberével (letöltve: 2013. 10. 26.)

65

5.4. Film

A Ponyvaregény című film képkockáin jól látható a folyamat. A kanálba helyezett heroint felmelegítik, majd a fecskendőbe felszívva vérrel vegyítik. A keverék visszakerülve a vénába fejti ki hatását.

A filmtörténet elmúlt több mint száz évében az illegális kábítószer a filmek visszatérő démonai. Nem véletlenül, hiszen ezen időszakra tehető a globális kábítószer-robbanás a társadalom és kultúrtörténetben, amelynek következményeit és hatásait máig a saját bőrünkön tapasztaljuk. A kábítószer a filmben lehet metaforikus motívum, dramaturgiai funkció, filmnyelvi forradalmat generáló tudatmódosító katalizátor. A jellemábrázolásakor fontos karakterfestő eszköz. A szer lehet főszereplő és mellékszál. Drogfilm. Létezik egyáltalán ilyen kategória, vagy csak önkényesen nevezzük így azokat a filmeket, melyekben valamilyen kábítószer jelenik meg vagy kerül az események középpontjába? Hajlamosak vagyunk úgy gondolkodni a drogos filmekről, hogy érdemes

⁶⁵ www.fidelio.hu (letöltve: 2013. 10. 26.)

őket megnézni, mert sokat lehet tanulni belőlük, illetve ami még fontosabb, végképp elrettenthetnek bármiféle szer kipróbálásától, használatától. Azonban a dolog nem ilyen egyszerű. Egyrészt mert vannak filmek, amelyekben a kábítószer teljesen hétköznapi, úgynevezett könnyű drogokkal dolgozó vígjátékok, amelyekben mindenki szív, jól érzi magát, és az esetek többségében egyáltalán szó sincs megbánásról vagy büntetésről, csupán felhőtlen szórakozásról. Remek példa az „*Amerikai szépség*”-ben Lester Burnham, az apa, (Kevin Spacey), aki a szomszéd fiútól Rickytől (Wes Bentley) vásárol füvet, és szív nap, mint nap. Szinte észre sem vesszük, jelentéktelen dolog. Másrészt vannak kemény drogos, drámai filmek, amelyek mind más és más szempontból mutatja be, hogy milyen negatív hatásai lehetnek a kábítószer-fogyasztásnak. A *Félelem és reszketés Las Vegasban* című filmben szinte az összes létező kábítószer szerepel; a film a kábítószer okozta totális téboly állapotát tükrözi, eleinte meglehetősen szórakoztató, ám nagyon is mély háttértartalmú történettel. Az *Egy kosaras naplója* egy tizenéves heroinista kosarasról szól, Jim Carroll valódi visszaemlékezéseiből készült. A *Betépve* dílere, majd később drogbárója csupán több évtizedes börtönbüntetése alatt ébred rá, hogy mennyire tönkretette saját és egyben több ezer másik ember életét. *Rekviem egy álomért* szerelmespárja az anyuka tévéjének zaciba adásától vad szexorgiák bevállalásáig jut el, hogy legyen pénze az anyagra.

A drogról szóló filmek nagyjából háromfélék: először is vannak olyanok, amelyeknek témája tárgya maga a drog. (*Trainspotting*, *EXTrémek*, *Ponyvaregény*, *Sekély sírhang*). Egy másik, nagyobb csoportba azok tartoznak, amelyek formavilágukban és/vagy dramaturgiájukban felhasználják a droghatás pszichedelikus jellemzőit (*Brazil*, *2001 Űrodüsszeia*, *Meztelen ebéd*, *Született gyilkosok*). Végül a harmadik körbe sorolhatjuk azokat, amiket a virtualitáshoz való affinitásuk miatt érezhet ide tartozónak a néző. A droggal foglalkozó filmekkel körülbelül ugyanaz a probléma, mint a témául az agressziót választókkal: képtelenek kialakítani a szerekre vonatkozóan a megfelelő attitűdöt. A művészi viszonyulás inkább kritikai jellegű, de tárgya iránti kritikusságban rejt némi áhítatot is. Ugyanis a droghatás alatt álló szereplő belső világa nem ábrázolható másként, mint a lelki belvilág megmutatásával, amin keresztül aztán nemcsak a hőssel azonosulhatunk, hanem a csábító anyaggal is. Így aztán soha nem lehetünk biztosak abban, hogy aki a témakörben megszólal, megmutat az most le- vagy rábeszél-e egy "aranylövésre".

5.4.1 Trainspotting

66

A film Mark és az úgynevezett barátai - egy csomó vesztes, hazug, pszichopata, tolvaj és kábyszeres - története. Mark (Mark Renton - Ewan McGregor) és haverjai (Spud - Ewen Bremner, Betegfiú - Jonny Lee Miller, Tommy - Kevin McKidd, Begbie - Robert Carlyle és Diane - Kelly Macdonald) képtelenek beilleszkedni a társadalomba, nem mintha a gazdaságilag lepusztulóban lévő Edinburgh-ben sok lehetőségük lenne erre. Csupa vesztes figura, akik parttalanul sodródnak ide-oda. Az egyetlen menekülést a drog kínálja számukra, heroinnal belőve utaznak a képzelet univerzumában. Szárnyalásuknak csak az szab gátat, ha elfogy az anyag. Azért élnek, hogy hozzájussanak a következő adag narkóhoz. A sors azonban Mark számára még egy utolsó lehetőséget kínál.

Irvine Welsh regénye és a belőle készült, 1996-os film, a Trainspotting az egyik legmeghatározóbb mű a kábítószerokról. A központi téma a heroin és az attól való függés, de talán nincs is olyan szer, amit ne próbálnának ki a film főszereplői. A drogos film kategóriában mindenképpen alapműnek számít Danny Boyle visszavonhatatlanul kultikussá vált filmje. Gyomorforgatóan naturalisztikus jelenetek, utánozhatatlan figurák, pörgős lendület, és azóta szállóigévé váló találó beszólások jellemzik. A Trainspotting igazán hiteles és metszően ironikus pamflet.

A Trainspotting a 90-es évek filmhistoriájának egyik mérföldköve, hiszen tükörképe korunknak, a „Nagy Semmit” burkoló/rejtegető műanyag kultúrának, a drogdögvéssel, AIDS-szel megvert ezredvégnak. A filmben heroinista fiatalok elkötelezett aktivitással

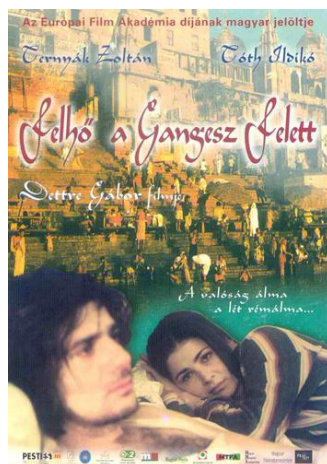
⁶⁶ www.starreviews.wordpress.com (letöltve: 2013. 10. 27.)

mindent - magukat, barátságukat, családjukat is - tönkretesznek. A heroin egyszerűen ilyen, önző, agresszív és tündöklő anyag, amely megkívánja híveitől az emberáldozatot. A rendező - Danny Boyle - vette a bátorságot, s kimondta a fehér álmot, de minden más anyag fő okát: a valóság életidegen szegényessége az, ami miatt a képzelet képtelen tovább túrni, és fellázad. Persze „ördögi kör” ez, hiszen az anyag után még szegényebb a valóság, amire még több anyag kell, s így tovább...a valóság teljes és végleges megszüntetéséig...A film privát nihilünk leképezése, voltaképpen a mai, technokrata világ elleni vádirat is, egyben a harmónia illúziójának elföldelése, az eszmék, az ideális ideák kultikus temetése. Groteszk fíntor avagy görbe tükör néhány "beteg" srácról, egy szellemcsecsemőről, élő halottakról és agonizáló túlélőkről. Kultuszfilm, kordokumentum.

67

5.4.2. Felhő a Gangesz felett

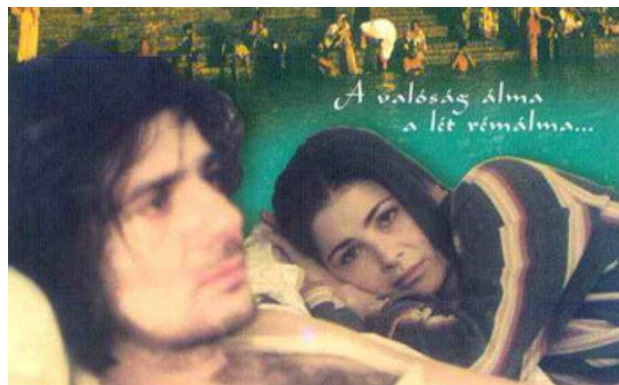

68

⁶⁷ www.georginaguthrie.wordpress.com (letöltve: 2013. 10. 27.)

Juli és András életük egy magányos, elkeseredett pillanatában ismerkedik meg egy budapesti utcán, amikor épp mindkettőjüknek leküzdhetetlen, fájó szüksége van valakire. András, a zseniálisnak tartott computer-programozó sok éve kábítószer függő, s többszöri sikertelen leszokási kísérlet után a történet elején elhatározza, hogy végez magával. Juli kezdő színésznő. Már hosszabb ideje vergődik egy kilátástalan kapcsolat hálójában. Az elkövetkező hetekben az emberi lét legmélyebb bugyrait járják be együtt, a testi és lelki szenvedés, a megalázottság és a félelmek fénytelen poklát, melybe csupán kiteljesedő kapcsolatuk lop némi reménysugarat. A bezártság monotóniájában egymásra pergő napokban András elvonási tünetektől szenved, sokszor szinte elviselhetetlenül, Juli pedig aggódva, kétségbeesetten kapkodva, sokszor ügyetlenül, de mindig szeretettel próbál segíteni. A gyógyulással új remények, tervek jelennek meg András és Juli életében. Elhatározzák, hogy közösen megvalósítják András régi álmát: elutaznak Indiába.

A Felhő a Gangesz felett szokatlan nyíltsággal mutatja meg a drogfüggőség drámáját és a leállás kínját, naturalisztikus képei és jelenetei nem tolakodónak, mert őszinte szenvedélyek örvénylenek mögöttük. Mindez elsősorban a két főszereplő személyes jelenlétének erején múlik: Ternyák Zoltán magára húzza a figurát, nem hagy semmilyen rést élet, szerep és fikció között, Tóth Ildikó pedig a teljes skálát végigjártassa az angyali egyszerűség és a hisztérikus elutasítás végletei között. Nem feltétlenül lehet "drogfilmként" beskatulyázni: kiszolgáltatottság és kétségbeesés, áldozathozatal és önsorsrontás mélységének és szenvedélyének krónikája. Kemény film, könnyen kiválthatja a felkészületlenül közelítők ellenállását - de igazán intenzív hatást talán csak így lehet elérni.

69

⁶⁸ www.filmkultura.hu (letöltve: 2013. 10. 27.)

⁶⁹ www.est.hu (letöltve: 2013. 10. 27.)

Összegzés

Világszerte hozzávetőleg 30 millió ember kemény drogfüggő. Több mint tíz-millióan használnak kokaint, vagyis többen, mint Magyarország összlakossága; heroint közel kilenc-millió ember használ. A legtöbben nem néznek szembe a problémával, hogy az átmeneti feldobódást ígérő szereknek nem csupán rövidtávú hatása van, hanem hamar egy ember életének részévé válhat, anélkül hogy a személy észrevenné. Ez egyértelműen látszik abból is, hogy a tudatmódosító szerek legtöbbször, eredetileg sámánok, varázslók használták, és használják transzcendens élmények megélése miatt. Gondoljunk csak bele abba, ha valaki csupán „alkalmi” fogyasztó szombat esténként – az ő szervezete megszokja az adott szerek hetente való bevitelét, és rövid időn belül tudat alatt válik függővé.

Az emberi „leleményesség” határtalan. A „klasszikus kábítószer” ideje leáldozóban.

Az Európai Unióban észlelt új pszichoaktív anyagok száma 2009. és 2012. között megháromszorozódott. 2013-ban már hetente több új ilyen anyag születik meg. A szóban forgó szerek egy részét „dizájner drogoknak”⁷⁰ is nevezik. Ezek olyan vegyületek, amelyeket a kábítószerlistán szereplő tiltott anyagok apró változtatásaival állítanak elő, kijátszva ezzel a tilalmat. A világhálón terjednek azok az útmutatók, amelyek az újfajta pszichoaktív szerek készítési módját részletezik. Az új pszichoaktív anyagok fogyasztása halálos is lehet, a használó azt sem tudja, hogy mit használ. Az elmúlt évben több mint 140 új drog jelent meg Európában, ami komoly kihívás elé állítja a szakembereket. Ma valójában „illegális emberkísérlet” folyik, hiszen az új drogok hatását a terjesztők sem ismerik, ezért gyakran a fogyasztóktól kérnek véleményt a szerekről. Az Európai Bizottság közös uniós szabályokat indítványozott a betiltási eljárás meggyorsítására.

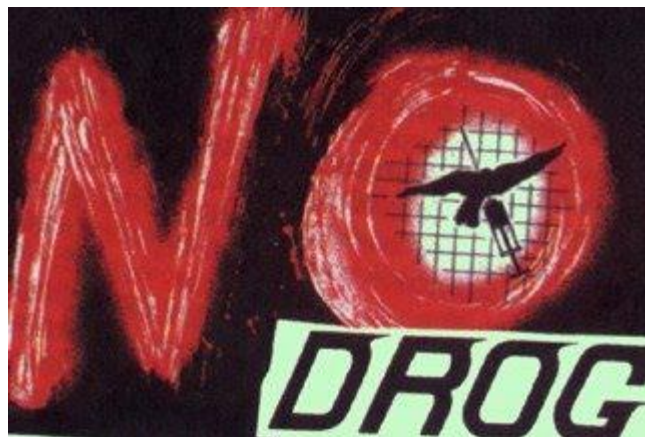
A „dizájnerdrogok” egyelőre nem borították meg az alkalmi szerhasználók világát, de annál nagyobb problémákat okoznak a súlyos függők között. A szerhasználókkal foglalkozó szervezetek vezetői szerint az elmúlt években szinte teljesen eltűnt a piacról a heroin, viszont helyébe a különböző dizájnerdrogok léptek az intravénás szerhasználók

---

⁷⁰ Dizájnerdrog: új pszichoaktív anyagok, amelyeket kifejezetten azért és úgy terveznek meg, hogy az illegális kábítószer vegyületének célzott megváltoztatásával legálisan forgalomba lehessen hozni őket (pl.: növényvédő szerként.) Hatásuk hasonló a pótolni kívánt illegális szeréhez bár sokszor meglepetéseket is okoznak. A dizájnerdrogok forgalmát az ún. „C-lista” szabályozza (66/2012. (IV.2.) Kormány rendelet).

között, jelentősen nőtt az új pszichoaktív szerek elterjedtsége. Ez azért gond, mert míg a heroinból két-három szúrás is elég volt egy nap, addig az új „csodaszerekből” akár 10-15-re is szüksége lehet a függőnek. A súlyos drogfüggők között keringő dizájnerdrogok még változatosabb minőségűek illetve összetételűek lehetnek, mint a partykultúrában ismertek, a használókat pedig kevésbé érdekli, hogy milyen anyagot is vesznek magukhoz. Párszáz forintért is lehet egy gramm kristályt venni, és senki sem tudja, hogy mi van benne: egyszer barna, egyszer szürkés, egyszer fehér, de a lényeg, hogy hat. Hosszú távú hatásai nem ismertek, de a szakemberek szerint megfigyelhető, hogy a heroinnál sokkal hamarabb kerülnek be a toxikológiára a magukat ismeretlen kristályokkal lövő emberek.

A drogok használata fokozatosan terjed a világban...Szembesülve azzal a súlyos lecsúszással, és rengeteg elrontott étellel, értelmetlen halállal, amit egy-egy ilyen szer használata kivált, már egyetlen drogfogyasztó is soknak számít a világon...

71

---

⁷¹ Kurdics Mihály: A kábítószer itt van testközelben, 2Zsiráf Kft., 2003. „Az első magyarországi drogellenes diszkó emblémája, 105. o.

Irodalomjegyzék

Jogsabály:

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 459. § (1) 18. pont

Szakirodalom:

A művészet története, Corvina Kiadó, 2009.

Albert Hofmann: LSD My Problem Child”, Nehezen kezelhető gyermekem az LSD

Bayer István: A drogok történelme, Aranyhal Könyvkiadó, 2000.

Bayer István: Drogok és emberek, Focus Kiadó, 2005.

Beck Judit: Nagy Drogkönyv, Glória Kiadó, 2003.

Bednaries Gábor: Kívülállás, közvetítés, művésziesség Csáth Géza kanonizációjának néhány vonásáról, "Alszik a fény", Ráció Kiadó, 2010.

Charles Baudelaire: A romlás virágai, Kossuth Kiadó Zrt., 2007.

Charles Baudelaire: Mesterséges mennyországok, fekete Sas Könyvkiadó Bt., 2000.

Csáth Géza: Délutáni álom

Somogyi Gábor, Bozzay Krisztina, Kormos János, Pelle Andrea: Drogokról...tudni lehet, érdemes, kell, Drog Stop Budapest Egyesület, 2000.

Zacher Gábor, Karizs Tamás: A Zacher - Mindennapi mérgeink, Studium Plusz Kiadó, 2011

Griffith Edwards: Az „anyag” természete, Napvilág Kiadó, 2006.

Haller József: Varázsgombák, igazságszérumok, Interpress Magazin, 2007. február, VI. évfolyam 2. szám

Hárdi István: Képi kifejezés és a tudattalan

Harmat Pál: Csáth Géza, mint elmeorvos, Nap Kiadó, 2004.

Ian Gibson: Salvador Dalí botrányos élete, Aquila Könyvkiadó, 1999.

Interpress Magazin, 2007. március VI. évfolyam, 3. szám: Csáth Géza

Johanthan Rees: Drogok. Tudod miről van szó?, Magyar Könyvklub Zrt., 2005.

Kecséné Dravecz Márta: Kábítószerismeret, Viva Holding Media, 1996.

Kelecsényi László: Csáth és a homokember, Noran Libro Kiadó, 2009.

Kiss Tibor, Kisember a csónakban, Ventilátor blues, József Attila Kör - L'Harmattan Kiadó, 2006.

Kosztolányi Dezső (irodalmi gyászbeszéde, Nyugat, 1919. december, 16-17. szám)

Kurdics Mihály: A kábítószer itt van testközelben, 2Zsiráf Kft., 2003.

Leslie Iversen: Gyógyszerek, drogok, Magyar Világ Kiadó, 2003.

Linde Salber: A művészet én vagyok! Salvador Dalí, Háttér Kiadó, 2005.
Népszabadság, 2007. január 12., www.nol.hu
Pohl Nándor: A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények nyomozása, Viva Média Holding, 2006.
Rácz József: Kvalitatív drogkutatások, La'Harmattan Kft., 2006.
Rácz József: Leszakadók, A társadalmi kirekesztődés folyamata, La' Harmattan Kiadó, 2007.
Szabadi Judit: Gulácsy Lajos, Gondolat Könyvkiadó, 1983.
Szabó Győző: Toxikóma, Libri Könyvkiadó Kft., 2012.
Szabadi Judit: Gulácsy, Corvina Kiadó, 1969.
Szajbély Mihály: Csáth Géza, Gondolat Könyvkiadó, 1989.
Szij Béla: Gulácsy Lajos, Corvina Kiadó, 1979.
Udvarhelyi Híradó XVI. évf. 173. szám, 2005. szeptember 05.
Vizi E. Szilveszter: Kábítószeresek – a kreativitás mítosza és a rombolás világa, Mindentudás Egyeteme, Hatodik kötet, Kossuth Kiadó, 2006.

Honlapok:

www.addictions.com
www.aihw.gov.au
www.art-pol-hu
www.azemlekezetallandosaga.blog.hu
www.bbc.co.uk
www.biographyofsalvadordali.blogspot.com
www.blikk.hu
www.booker.hu
www.cultura.hu/kultura/gulacsy-lajos
www.csillavajner.blogspot.com
www.emcdda.europa.eu
www.est.hu
www.eztest.com
www.fartoonsblog.blogspot.com
www.fidelio.hu
www.filmkultura.hu

www.friki.net
www.georginaguthrie.wordpress.com
www.jcu.edu.au
www.keptar.oszk.hu
www.libri.hu
www.lsd.info/en/alberthofmann
www.mivanma.postr.hu/gulacsy-lajos
www.mno.hu
www.my.opera.com
www.news.nationalgeographic.com
www.passzio.hu
www.wikipedia.org